

SEANCES DU JEUDI 3 NOVEMBRE 1988
VERGADERINGEN VAN DONDERDAG 3 NOVEMBER 1988ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERINGSEANCE DE L'APRES-MIDI
NAMIDDAGVERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 209.

COMMUNICATION:

Page 209.

Dépenses en marge du budget.

PROPOSITIONS DE LOI (Prise en considération):

Page 209.

M. Arts. — Proposition de loi modifiant l'article 101 de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale.**M. Duquesne.** — Proposition de loi organisant un enseignement spécial intégré.**M. Moureaux et consorts.** — Proposition de loi étendant à l'enseignement subsidié les dispositions de la loi du 21 février 1985 relative à la réforme du revisorat d'entreprises.**MM. Arts et Aerts.** — Proposition de loi uniformisant l'accessibilité des greffes dans les sections des tribunaux de police.

POURSUITES A CHARGE D'UN MEMBRE DU SENAT:

Examen et vote des conclusions de la commission de la Justice, p. 210.

Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1988-1989
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1988-1989

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 209.

MEDEDELING:

Bladzijde 209.

Uitgaven buiten de begroting.

VOORSTELLEN VAN WET (Inoverwegingneming):

Bladzijde 209.

De heer Arts. — Voorstel van wet tot wijziging van artikel 101 van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.**De heer Duquesne.** — Voorstel van wet tot organisatie van het geïntegreerd buitengewoon onderwijs.**De heer Moureaux c.s.** — Voorstel van wet waarbij de bepalingen van de wet van 21 februari 1985 tot hervorming van het bedrijfsrevisoraat uitgebreid worden tot het gesubsidieerd onderwijs.**De heren Arts en Aerts.** — Voorstel van wet tot uniformisering van de toegankelijkheid van de griffies van de afdelingen in de politierechtbanken.

VERVOLGING TEN LASTE VAN EEN LID VAN DE SENAAT:

Bespreking van en stemming over de conclusie van de commissie voor de Justitie, blz. 210.

PROJET DE LOI (Discussion):

Projet de loi contenant le budget du ministère des Affaires économiques pour l'année budgétaire 1988.

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Boël, Bayenet, Op 't Eynde, Capoen, Aerts, Pataer, M. Claes, Vice-Premier ministre, ministre des Affaires économiques et du Plan et ministre de l'Education nationale, M. Deworme, secrétaire d'Etat à l'Energie, adjoint au ministre des Affaires économiques, p. 210.

Discussion et vote des articles, p. 225.

ORDRE DES TRAVAUX:

Page 228.

QUESTION ORALE DE M. LUYTEN AU MINISTRE DES RELATIONS EXTERIEURES ET AU MINISTRE DE LA COOPERATION AU DEVELOPPEMENT SUR «LA FAMINE DANS LE SUD DE SOUDAN»:

Orateurs: M. Luyten, M. A. Geens, ministre de la Coopération au Développement, p. 228.

COMMUNICATION DE M. LE PRESIDENT:

Page 229.

PROPOSITIONS DE LOI (Dépôt):

Page 229.

M. Arts. — Proposition de loi modifiant les articles 185, 328, 329 et 330 du Code judiciaire relatifs aux recrutements temporaires sur la base de contrats de travail, aux délégations et aux commissions d'office en qualité de greffier.

M. Lenfant. — Proposition de loi interdisant la publicité pour le tabac et la vente des produits du tabac aux personnes de moins de 16 ans.

M. Blanpain:

- a) Proposition de loi visant à supprimer le contrôle des chômeurs et la carte de sécurité sociale;
- b) Proposition de loi organisant les relations entre les autorités publiques et les syndicats du personnel de la gendarmerie;
- c) Proposition de loi modifiant la loi du 28 avril 1953 sur l'organisation de l'enseignement supérieur dans les universités de l'Etat;
- d) Proposition de loi approuvant la convention contre la torture et autres peines ou traitements cruels, inhumains ou dégradants, adoptée dans le cadre des Nations Unies le 10 décembre 1984;
- e) Proposition de loi approuvant la Convention européenne pour la prévention de la torture et des peines ou traitements inhumains ou dégradants, adoptée par le Conseil de l'Europe le 26 novembre 1987 à Strasbourg;
- f) Proposition de loi approuvant le protocole facultatif se rapportant au Pacte international relatif aux droits civils et politiques, adopté dans le cadre des Nations Unies;

ONTWERP VAN WET (Beraadslaging):

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Economische Zaken voor het begrotingsjaar 1988.

Algemene beraadslaging. — *Sprekers*: de heren Boël, Bayenet, Op 't Eynde, Capoen, Aerts, Pataer, de heer Claes, Vice-Eerste minister, minister van Economische Zaken en het Plan en minister van Onderwijs, de heer Deworme, staatssecretaris voor Energie, toegevoegd aan de minister van Economische Zaken, blz. 210.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 225.

REGLING VAN DE WERKZAAMHEDEN:

Bladzijde 228.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER LUYTEN AAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE BETREKKINGEN EN AAN DE MINISTER VAN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING OVER «DE HONGERSNOOD IN ZUID-SOEDAN»:

Sprekers: de heer Luyten, de heer A. Geens, minister van Ontwikkelingssamenwerking, blz. 228.

MEDEDELING VAN DE VOORZITTER:

Bladzijde 229.

VOORSTELLEN VAN WET (Indiening):

Bladzijde 229.

De heer Arts. — Voorstel van wet tot wijziging van de artikelen 185, 328, 329 en 330 van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de tijdelijke aanwervingen op grond van arbeidsovereenkomsten, de opdrachten en de toevoegingen als griffier.

De heer Lenfant. — Voorstel van wet houdende verbod op de reclame voor tabak en op de verkoop van tabaksprodukten aan jongeren beneden 16 jaar.

De heer Blanpain:

- a) Voorstel van wet tot afschaffing van de stempelcontrole en van de sociale-zekerheidskaart;
- b) Voorstel van wet tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van het rijks-wachtpersoneel;
- c) Voorstel van wet tot wijziging van de wet van 28 april 1953 betreffende de inrichting van het hoger onderwijs in de rijksuniversiteiten;
- d) Voorstel van wet houdende goedkeuring van het verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of vernederende straffen of behandelingen, aangenomen in het kader van de Verenigde Naties op 10 december 1984;
- e) Voorstel van wet houdende goedkeuring van het Europees Verdrag ter voorkoming van foltering en onmenselijke of onterende straffen of behandelingen, aangenomen door de Raad van Europa op 26 november 1987 te Straatsburg;
- f) Voorstel van wet houdende goedkeuring van het facultatief protocol behorend bij het internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, aangenomen in het kader van de Verenigde Naties;

- g) Proposition de loi approuvant le protocole n° 6 à la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales concernant l'abolition de la peine de mort, adopté par le Conseil de l'Europe le 28 avril 1983.

INTERPELLATION (Demande):

Page 230.

M. Gryp au Premier ministre, au Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Réformes institutionnelles, au ministre des Relations extérieures et au secrétaire d'Etat à l'Environnement et à l'Emancipation sociale sur « le transport de plutonium à destination du Japon, effectué par avion volant au-dessus et à proximité du territoire de l'Europe et de la Belgique ».

- g) Voorstel van wet houdende goedkeuring van het zesde protocol bij het Europees Verdrag ter bescherming van de rechten van de mens betreffende de afschaffing van de doodstraf, aangenomen in de Raad van Europa op 28 april 1983.

INTERPELLATIE (Verzoek):

Bladzijde 230.

De heer Gryp tot de Eerste minister, tot de Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen, tot de minister van Buitenlandse Betrekkingen en tot de staatssecretaris voor Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie over « het overvliegen van plutonium naar Japan boven en in de nabijheid van Europees en Belgisch grondgebied ».

PRESIDENCE DE M. SWAELEN, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER SWAELEN, VOORZITTER

MM. Bock et Vannieuwenhuyze, secrétaires, prennent place au bureau.

De heren Bock en Vannieuwenhuyze, secretarissen, nemen plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 15 h 10 m.

De vergadering wordt geopend te 15 h 10 m.

CONGES — VERLOF

Mme Panneels-Van Baelen, pour raisons familiales; Mme Lieten-Croes et M. Schoeters, malades; MM. Langendries, pour d'autres obligations; Suykerbuyk et Wyninckx, empêchés, et Buchmann à l'étranger, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: mevrouw Panneels-Van Baelen, om familiaangelegenheden; mevrouw Lieten-Croes en de heer Schoeters, ziek; de heren Langendries, wegens andere plichten; Suykerbuyk en Wyninckx, belet, en Buchmann, buitenslands.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving aangenomen.

COMMUNICATION — MEDEDELING

Dépenses en marge du budget — Uitgaven buiten de begroting

M. le Président. — En application de l'article 24, alinéa 2, de la loi du 28 juin 1963, modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat, le Premier ministre a donné connaissance au Sénat, par dépêche du 28 octobre 1988, des délibérations (nos 3004 à 3006 et 3008 à 3011), prises par le Conseil des ministres et relatives à des dépenses faites en marge du budget.

Overeenkomstig artikel 24, 2e lid, van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de rijkscomptabiliteit, heeft de Eerste minister, bij dienstbrief van 28 oktober 1988 aan de

Senaat kennis gegeven van de beraadslagingen (nrs. 3004 tot 3006 en 3008 tot 3011) door de Ministerraad getroffen betreffende uitgaven buiten de begroting.

— Renvoi à la commission des Finances.

Verwezen naar de commissie voor de Financiën.

M. le Président. — Il est donné acte de cette communication au Premier ministre.

Van deze mededeling wordt aan de Eerste minister akte gegeven.

VOORSTELLEN VAN WET — PROPOSITIONS DE LOI

Inoverwegingneming — Prise en considération

De Voorzitter. — Aan de orde is thans de bespreking van de inoverwegingneming van voorstellen van wet.

L'ordre du jour appelle la discussion sur la prise en considération de propositions de loi.

U hebt de lijst van de verschillende in overweging te nemen voorstellen van wet ontvangen, met opgave van de commissies waarnaar het bureau voornemens is ze te verwijzen.

Vous avez reçu la liste des différentes propositions de loi à prendre en considération, avec indication des commissions auxquelles le bureau envisage de les renvoyer.

Ik verzoek de leden die opmerkingen mochten hebben, mij die vóór het einde van de vergadering te doen kennen.

Je prie les membres qui auraient des observations à formuler, de me les faire connaître avant la fin de la séance.

Tenzij er afwijkende suggesties zijn, zal ik beschouwen dat die voorstellen in overweging genomen zijn en verwezen naar de commissies die door het bureau zijn aangeduid.

Sauf suggestion divergente, je considérerai ces propositions comme prises en considération et renvoyées aux commissions indiquées par le bureau.

POURSUITES A CHARGE D'UN MEMBRE DU SENAT

Examen et vote des conclusions de la commission de la Justice

VERVOLGINGEN TEN LASTE VAN EEN LID VAN DE SENAAT

Bespreking van en stemming over de conclusie van de commissie voor de Justitie

M. le Président. — Nous abordons l'examen du rapport fait au nom de la commission de la Justice sur les poursuites à charge d'un membre du Sénat.

Wij vatten de bespreking aan van het verslag namens de commissie voor de Justitie uitgebracht over de vervolgingen ten laste van een lid van de Senaat.

La parole est au rapporteur.

M. Henrion, rapporteur. — Monsieur le Président, je me réfère à mon rapport.

M. le Président. — Personne ne demandant la parole dans la discussion, je la déclare close.

Daar niemand het woord vraagt, verklaar ik de bespreking voor gesloten.

Je mets aux voix les conclusions de la commission de la Justice demandant la suspension des poursuites.

Ik breng de conclusie van de commissie voor de Justitie, die besluit tot schorsing van de vervolgingen, in stemming.

— Ces conclusions, mises aux voix par assis et levé, sont adoptées.

Deze conclusie, bij zitten en opstaan in stemming gebracht, wordt aangenomen.

M. le Président. — Je communique immédiatement la décision du Sénat au procureur général.

Ik zal de beslissing van de Senaat onmiddellijk mededelen aan de procureur-generaal.

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉCONOMIQUES POUR L'ANNÉE BUDGÉTAIRE 1988

Discussion générale et vote des articles

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1988

Algemene beraadslaging en stemming over de artikelen

M. le Président. — Nous abordons l'examen du projet de loi contenant le budget du ministère des Affaires économiques pour l'année budgétaire 1988.

Wij vatten de beraadslaging aan over het ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Economische Zaken voor het begrotingsjaar 1988.

La discussion générale est ouverte.

De algemene beraadslaging is geopend.

La parole est à M. Boël.

M. Boël. — Monsieur le Président, la discussion du budget des Affaires économiques de 1988 intervient trop tard puisque l'année est presque terminée, mais trop tôt pour pouvoir en tirer les leçons. Permettez-moi néanmoins d'émettre quelques remarques et de poser quelques questions.

Dans quel contexte économique ce budget a-t-il été élaboré ?

Le krach d'octobre 1987 a été un coup de semonce terrible pour l'économie mondiale, mais n'a heureusement, pas eu de conséquences graves sur les plans économique et financier comme celui de 1929, les réactions des banques nationales et particulièrement de la *Federal Reserve* ayant été à l'opposé de celles enregistrées en 1929.

Une masse monétaire a, en effet, été réinjectée dans le circuit monétaire de manière telle que les gens qui avaient perdu de l'argent lors du krach ne mettent pas en difficulté ceux qui leur en avaient prêté. La rapidité de la mise en œuvre de ces mesures de sauvegarde a permis d'éviter un désastre.

Au surplus, la grande spéculation boursière des années 1987 avait moins été le fait de particuliers que de grands fonds, tels que les fonds de pension, les mutuelles, les *investment funds*, par le biais desquels les particuliers spéculaient. Ces organismes financiers mieux outillés et moins craintifs ont permis d'éviter le dérapage.

Après le krach, les apports financiers ont permis non seulement de rétablir les circuits monétaires, mais aussi de les rendre plus actifs et, par conséquent, de laisser l'économie mondiale industrielle poursuivre son développement. Or, ce krach est arrivé à la fin d'une crise profonde qui a très durement frappé toute l'industrie, ce qui a entraîné des restructurations et des fermetures.

Ces événements ont eu d'importants impacts tant au niveau financier que sur les plans humain et social. Dans nombre de domaines, les industries avaient « fait leur maladie » ; elles étaient donc prêtes à affronter l'avenir. Nous avons d'ailleurs pu constater, dès 1988, que l'économie s'est mieux développée, que les matières premières, à l'exception du pétrole, se sont plutôt bien tenues et que l'industrie manufacturière du monde entier a connu une réelle relance.

Pour les industries belges qui font partie du grand marché international, comme le textile et la sidérurgie, l'année 1988 fut excellente.

Mais financièrement, le krach n'a guère eu d'influence ; au contraire, nous avons aujourd'hui un peu l'impression d'avoir oublié qu'il était, en quelque sorte, un coup de semonce. On continue à s'endetter, à jouer au « monopoly » financier qui, après avoir régné en maître aux États-Unis, a commencé à gagner les capitales européennes. Il suffit, pour s'en convaincre, de se référer aux derniers événements qui ont secoué la Société générale de Belgique comme récemment, la Société générale de Paris et ce, toujours par le recours aux emprunts.

On joue — je le répète — au « monopoly », avec l'argent emprunté. On rachète, avec cet argent, des affaires, ce qui aux États-Unis s'appelle des LBO, en donnant en garantie la société que l'on rachète.

Généralement, il ne s'agit pas de sommes négligeables. Dans le cas tout récent de la société Nabisco, il est question de 20 milliards de dollars.

De telles situations sont réellement malsaines car finalement les dettes comme les intérêts qui en découlent, doivent être payés. L'argent n'est pas créé. Celui à qui l'on en a emprunté, pour le prêter ensuite à quelqu'un d'autre, devra, si une catastrophe survient, supporter les conséquences de cette manœuvre.

Les problèmes monétaires sont loin d'être résolus. Il suffit pour s'en convaincre de lire le titre d'un article paru dans un journal de ce jour : « Le dollar continue sa baisse malgré les interventions de la Banque fédérale et de la Banque du Japon. »

Cela signifie que l'on ne contrôle toujours pas la monnaie et que cela durera tant que l'on n'aura pas rétabli un système

monétaire international et instauré une devise internationale à laquelle toutes les autres seraient rattachées, y compris le dollar. Cela permettrait de combattre l'incertitude régnant actuellement dans le domaine du commerce international où la devise principale est toujours le dollar.

Chaque fois que la moindre chose arrive au président Reagan ou que l'on a l'impression que M. Dukakis pourrait gagner les élections, le dollar baisse, ce qui provoque la joie de ceux qui ont acheté des matières premières et des produits payable en dollars et le malheur des vendeurs. Ces mouvements sont indépendants des moyens d'action et des possibilités de prévisions dont disposent les autorités américaines.

Pour aboutir à l'élargissement du commerce international que nous souhaitons, une monnaie internationale commune, garantie par les actifs du monde entier, s'impose.

La politique financière internationale a un impact énorme sur la Belgique, notre pays étant, par tête d'habitant, le plus gros exportateur au monde. Cette politique d'exportation affecte notre industrie et, par conséquent, l'emploi. Il faut reconnaître que ces derniers mois, le chômage a continué à régresser. A cet égard, permettez-moi, messieurs les ministres, de vous confirmer l'affirmation qui circule actuellement au sein du monde industriel: on ne trouve plus aujourd'hui de chômeurs masculins suffisamment qualifiés pour remplir les emplois nécessaires pour la production accrue. Il reste — j'en conviens — un nombre élevé de chômeurs, mais il s'agit ou de femmes, ou de personnes inaptes à l'accomplissement de tâches que l'industrie moderne belge peut leur demander d'accomplir. Pour remédier à cette situation, il faut que les gouvernements poursuivent et accélèrent l'effort fourni dans le domaine et de la formation, et de l'éducation.

Après environ cent ans d'éducation publique obligatoire il est, vous en conviendrez, inconcevable que 15 p.c. de miliciens se présentant à l'armée ne sachent ni lire ni écrire convenablement, ce qui, bien entendu, constitue un obstacle majeur pour trouver du travail dans le monde moderne.

L'économie belge se comporte relativement bien et les taux de croissance s'améliorent. Il reste toutefois un domaine où la situation n'est guère satisfaisante, celui des travaux publics. Ce secteur constitue pourtant une des activités importantes pour les entreprises belges et la critique que je formule, à ce sujet, ne s'adresse pas uniquement au gouvernement actuel mais aussi aux précédents.

En fait, on a beaucoup trop réduit les commandes publiques et on ne parvient pas à terminer les grands ensembles commencés. Je pense particulièrement à celui qui se trouve dans mon arrondissement: ASCA-centre. Il faut savoir qu'aucune œuvre publique ne rapporte à la communauté tant qu'elle est inachevée; au contraire, elle continue à coûter de l'argent.

Dans le cas d'ASCA-centre, que nous connaissons particulièrement bien, les retards causés par l'Etat ont été spécialement longs et je puis vous dire que cette formule fut de loin la plus coûteuse. Il aurait été nettement préférable de trouver d'autres modes de financement, notamment en ce qui concerne les intérêts, qui auraient permis de terminer le travail plus rapidement.

Il s'agit naturellement de contrats et les retards résultant de non-paiements du gouvernement coûtent très cher à l'Etat et donc aux contribuables.

Dans le rapport, le problème de l'Europe est abordé.

La Belgique dispose d'un atout majeur, à savoir sa situation au centre de la Communauté européenne. L'Europe se trouve aujourd'hui engagée sur un chemin absolument irréversible. Depuis plus de 35 ans, je suis actif dans une industrie européenne, plus précisément dans le secteur de l'acier. Je me suis toujours efforcé, avec mes collègues, avec vous, monsieur le ministre, sous d'autres gouvernements, d'expliquer que la sidérurgie belge, que la sidérurgie française ou allemande, ... cela n'existe pas. Seule existe la sidérurgie européenne qui doit être considérée dans son ensemble. Il n'y a pas lieu d'établir des dogmes.

Je suis tout à fait d'accord sur la déclaration de Mme Thatcher, à Bruges, soulignant qu'il est inutile d'ajouter une bureaucratie européenne lourde à des bureaucraties natio-

nales lourdes. Bien sûr, un minimum est nécessaire pour assurer la coordination, mais cette dernière doit résulter des mouvements du marché.

Considérant les problèmes liés aux monnaies et à la banque européenne, pourquoi ne pas adopter la formule américaine d'une *Federal Reserve Board*? Les Etats-Unis sont divisés en douze banques fédérales. Chacune est située dans un arrondissement d'appel judiciaire et peut mener, de manière indépendante et dans son district, sa propre politique en matière de taux d'escompte et d'intérêts. Mais l'ensemble de ces politiques est coordonné et contrôlé dans une certaine mesure. Il ne s'agit donc pas d'isolés disposant d'un conseiller, mais bien de douze banques formant ensemble une coopérative — la *Federal Reserve Board* — située à Washington et prenant des décisions avec l'approbation de ses douze membres. Ce système pourrait facilement être mis en place en Europe par la création de l'*European Money Board*, banque européenne, regroupant les douze banques nationales indépendantes des Etats membres et qui mènerait une politique monétaire à l'échelle européenne.

Il est certain que certains grands indépendants, comme la *Deutsche Bundesbank*, perdraient le privilège de pouvoir faire cavalier seul, même contre son propre gouvernement.

Je tiens à souligner la lente mise en place des banques nationales dans les nouveaux Etats fédéraux. Il a, en effet, fallu plus de 150 ans pour que les Etats-Unis disposent d'une banque et d'un système monétaire communs.

En Italie et en Allemagne, septante années séparent la création de l'Etat de celle d'une banque nationale. En Suisse, il a fallu septante-cinq ans pour que soit créée la Banque nationale. Il faut donc procéder par petits pas et coordonner les actions.

Vous avez abordé également l'harmonisation des impôts et de la TVA. Je ne pense pas que la question soit dramatique. Aux Etats-Unis, les impôts locaux varient d'un Etat à l'autre. Les variations, relativement peu importantes, de l'ordre de 3,4 voire de 5 p.c., n'entraînent pas un mouvement de trafic frontalier. L'avantage de ce système est d'éviter les querelles dogmatiques au sein de chaque pays. Il faut considérer la réalité et laisser voter les gens « avec leurs pieds ».

Par contre, vous passez sous silence l'harmonisation des salaires et des impôts directs.

Il est aberrant de constater, après la mise en place de la prétendue réforme fiscale que vous avez votée la semaine passée, des différences significatives entre les impôts payés par un cadre belge de La Louvière et un cadre français de Maubeuge. Ces contribuables ne sont pourtant séparés que par une distance de 30 kilomètres.

Le cadre belge paie près de 60 p.c. de plus d'impôts. Le cadre français conserve environ 65 p.c. de son salaire, alors que le cadre belge n'en garde que 40 p.c. à peine.

Vous devez poursuivre en 1989 la politique économique ébauchée en 1985 et nous y veillerons.

Vous êtes également responsable du secteur de l'Energie, secteur dans lequel les options doivent être envisagées à très long terme. La Belgique est depuis longtemps un leader en matière d'énergie électrique et elle a réussi, contrairement aux pays voisins, à maintenir une industrie électrique privée, financée par des fonds privés, sans subsides de l'Etat, payant des dividendes, se développant et évitant chez nous les coupures d'électricité, et ce depuis quarante-cinq ans. Les autres pays, tels l'Angleterre, la France ou l'Italie, ont tous connu, à certains moments, des difficultés de fourniture électrique.

Cette situation a été possible parce que l'on a pu concilier le monopole de la distribution de l'électricité avec le dynamisme de l'industrie privée, toutes les négociations se passant au sein du Comité de contrôle, dont j'ai été membre pendant cinq ans.

Si cet organisme a si bien fonctionné, monsieur le ministre, s'il a donné à la Belgique une industrie électrique de pointe permettant le développement du pays, pourquoi ne lui reconnaît-on pas aujourd'hui l'autorité et les pouvoirs qui sont les siens? Pourquoi toujours contester, remettre en cause les décisions prises autour de cette table paritaire par les syndicats, le gouvernement, l'industrie privée et les représentants des inté-

rêts des consommateurs, la FEB, qui ont tous encouragé la construction des centrales nucléaires, et donc de la N8?

Pourquoi refuse-t-on de construire cette centrale?

Pourquoi votre prédécesseur, qui est actuellement ministre des Finances, n'a-t-il pas voulu prendre ses responsabilités, alors que nous savons très bien que l'industrie nucléaire est ce qu'il y a de plus propre sur le plan de la pollution et de la sauvegarde de l'environnement?

Les centrales nucléaires ne rejettent pas de soufre et ne provoquent pas de pluies acides. Elles doivent seulement être bien contrôlées.

Ceux qui ont peur de l'atome n'ont pas de crainte à avoir. Lorsqu'on lit la presse et que l'on constate le grand nombre de morts qui se produisent sur les routes, ou lors de catastrophes minières, comme ce fut le cas à Marcinelle, on apprécie mieux le peu d'accidents qui ont lieu dans les centrales nucléaires belges.

J'ai lu récemment un rapport soulignant que l'industrie nucléaire belge est l'une des plus fiables et des mieux outillées et que ses principes de base sont totalement différents de ceux qui étaient appliqués à Tchernobyl. Il s'agit de centrales qui s'arrêtent en cas de problème et qui ne poursuivent pas leur production jusqu'à la catastrophe.

Vous devez avoir le courage d'accepter les aspects positifs de notre industrie nucléaire et faire confiance au Comité de contrôle dont tous les partenaires ont conclu, dans leurs plans, à la nécessité impérieuse de réaliser la N8.

Il semble que vous veuillez retourner au charbon avec tous les problèmes de pluies acides qui en découlent.

A un moment donné, nous avons très bien perçu que tout ce problème était directement lié au maintien des charbonnages de la Campine, lesquels ne vivent que grâce aux subsides permanents et extrêmement lourds payés, jusqu'il y a deux ans, par le pays tout entier et supportés dorénavant par la Communauté flamande.

Vous êtes-vous déjà rendu dans une mine, monsieur le ministre? Si vous saviez ce que c'est que d'y travailler, vous n'envisageriez pas que l'on puisse imposer, dans d'autres pays, la continuation de l'exploitation minière.

Notre pays ne compte aucune richesse propre. Nous ne pouvons vivre que par notre commerce et notre industrie, avantagés, il est vrai, par notre situation géographique au centre de l'Europe. Encore faut-il que l'on nous donne les outils nécessaires. Quels sont-ils? Une situation financière saine, des impôts moins lourds, des charges moins sévères pour l'ouvrier, la part qui revient au fisc, à l'Etat, à l'ONSS, étant réduite.

L'énergie la plus propre est l'électricité, laquelle est principalement produite par l'énergie nucléaire.

Il faut que nous puissions développer notre exportation et, donc, que nos infrastructures routières, que nos ponts, nos chemins de fer, nos transports publics en général, soient une véritable vitrine pour nos exportateurs. Comment voulez-vous que nous vendions du matériel à l'étranger si nous ne sommes pas capables de le montrer en fonctionnement dans nos villes, sur notre réseau ferroviaire?

Nous devons revoir ce problème et, pour ce faire, avoir le courage de regarder la réalité en face: un pays ne peut exporter que s'il a une monnaie saine, une bonne politique financière, et s'il ne considère pas que l'emploi est un but en soi. L'emploi est la conséquence non seulement de l'activité, de la bonne marche de l'industrie, mais aussi d'une politique de formation, principalement des jeunes, car les ouvriers sans qualification et à plus forte raison les illettrés sont pas à même d'être les artisans de cet avenir que nous appelons tous. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à M. Bayenet.

M. Bayenet. — Monsieur le Président, d'emblée, il m'appartient de constater que mon intervention prend place dans un débat relatif à un budget qui présente quelques traits particuliers.

Je relèverai d'abord le fait que ce budget porte sur l'année 1988 alors que ladite année est proche de son terme, plus de dix douzièmes étant déjà écoulés.

Cette situation n'est d'ailleurs en rien imputable, convenons-en, à ce gouvernement qui a pu, jusqu'à présent, faire preuve d'une célérité exemplaire.

Je tiens simplement à faire part au ministre du souhait, partagé par nombre de mes collègues, que le gouvernement continue à faire montre d'une même rapidité en ce qui concerne les budgets de 1989 et que nous ne soyons pas appelés — sous peine de paralyser le fonctionnement de l'ensemble de l'Etat — à voter, à nouveau, régulièrement des douzièmes provisoires.

Cette technique des crédits provisoires et le dépôt tardif des budgets qui en est la cause rendent, en effet, pratiquement impossible un contrôle efficace desdits budgets. Une des tâches les plus importantes du Parlement est alors, par la force des choses, réduite à néant.

Par ailleurs, ce budget du ministère des Affaires économiques est également particulier en ce qu'il constitue un budget de transition.

Dernier budget à s'inscrire dans le cadre des compétences générales dévolues à l'Etat en matière économique — les Régions ne disposant, dans ce domaine, que des compétences expressément énumérées à l'article 6 de la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles — il devra, l'an prochain, prendre en compte le transfert d'importantes compétences économiques aux Régions, ainsi que nous l'avons voté en août de cette année.

En 1989, la compétence économique des Régions sera élargie et, par conséquent, celle de l'Etat se verra réduite d'autant.

Ce budget, qui est le premier qu'un ministre socialiste des Affaires économiques dépose depuis six ans, est donc inévitablement, je le répète, un budget de transition.

Je voudrais rapidement tracer quelques grands axes sur la manière dont nous envisageons une nouvelle politique économique.

Pendant six ans, nous avons déploré une politique déflationniste qui avait pour conséquence de faire payer massivement le poids financier de la crise économique aux petits et moyens revenus, alors que, par contre, des mesures fiscales dopaient le grand capital, et notamment le capital mobilier.

Nous avons également, tout au long de ces six années, déploré le faible taux de croissance, l'aggravation du chômage et le doublement de la dette publique.

Nous avons maintenant la possibilité de changer de cap et de mettre en œuvre les mécanismes pour une nouvelle croissance économique.

Notre but principal consiste dans la relance sélective de l'économie qui doit conduire à la reconstitution d'un tissu industriel.

Nous sommes conscients que l'état actuel des finances publiques ainsi que la fragilité de la balance des paiements ne permettent pas une relance globale qui serait limitée à la seule économie belge.

Nous souhaiterions instaurer une croissance progressive dans les secteurs où celle-ci créera des emplois et sera un facteur de modernisation et une relance de la construction qui ne se limite pas aux grands travaux d'infrastructure. Nous préférons des investissements plus intensifs en main-d'œuvre ainsi que la promotion des moyens mis à la disposition des Régions, des villes et des communes.

En outre, les commandes publiques doivent avoir pour objet non seulement de soutenir l'activité existante, mais surtout de favoriser l'éclosion de nouvelles activités axées sur l'avenir. Je pense aux télécommunications, par exemple.

Dans le même ordre d'idées, les pouvoirs publics devraient, avec un soin tout particulier, apporter leur concours aux porteurs de projets nouveaux, qu'il s'agisse de jeunes, de cadres, de coopératives ou d'entreprises publiques ou privées. Il faut accorder une priorité aux projets innovateurs qui contribuent à la valorisation des potentialités régionales.

Il faut reconnaître que, pendant longtemps, les représentants des PME et les indépendants ont eu, du parti socialiste, une image relativement peu favorable et ce, à tort, je pense.

Quoi qu'il en soit, cette situation devrait maintenant changer puisque le PS souhaite une reconstitution du tissu industriel et commercial des Régions qui repose, pour une large part, sur le dynamisme, l'esprit créatif et innovateur du secteur des indépendants et des PME.

Notre souhait serait d'aider à la création de nouvelles entreprises en facilitant, notamment, l'accès au crédit.

Dans la même optique, nous souhaiterions que soit révisée la législation sur la faillite pour que les entreprises dont les structures sont saines ne puissent plus être mises en difficulté du fait de pressions financières.

Pour les socialistes wallons, un objectif des plus importants est d'opérer une relance du commerce extérieur et particulièrement un rééquilibrage en faveur des entreprises wallonnes et bruxelloises. Cela va de pair avec une volonté de mieux équiper les Régions, qu'il s'agisse des transports publics, des réseaux de télécommunications ou du fonctionnement des services postaux.

Les équipements collectifs sont vitaux pour le bon fonctionnement de notre économie.

Par ailleurs, nous sommes attentifs à l'amélioration des moyens d'action du secteur public, qu'il convient aussi de moderniser.

Nous pensons qu'une plus grande autonomie de gestion et une décentralisation maximale doivent être accordées aux entreprises publiques.

Il est indéniable que nos entreprises, quelle que soit leur taille, ont besoin, pour leur développement, de pouvoir compter sur des services publics performants.

Ces considérations générales, monsieur le ministre, même si certaines ne se rapportent pas directement à votre département, constituent l'approche qui est la nôtre de la politique économique différente que nous aimerions voir mener et qui s'amorce déjà dans le budget que vous nous présentez.

Dans le cadre de la politique économique globale, nous devons nous réjouir des positions prises et de l'action menée par le ministre des Affaires économiques, notamment en ce qui concerne deux priorités : le projet de loi sur les offres publiques d'achat et le projet relatif à la compétitivité des entreprises.

En ce qui concerne les OPA, il est évident que les sociétés et la Commission bancaire ont le droit de voir clair dans la composition d'un capital et dans les options de changement.

De plus, il reste évident que tout citoyen a le droit d'acquérir une partie plus ou moins importante du capital d'une société.

Un équilibre doit s'instaurer entre ces deux impératifs. C'est dans ce sens que va un projet de loi qui permettra « le respect des règles du jeu ».

Nous devons nous réjouir également de l'adoption hier, en commission de l'Economie de la Chambre, du projet de loi de sauvegarde de la compétitivité des entreprises. Sans entrer dans les détails, il faut souligner que ce projet de loi ne met plus le Parlement hors cause, comme dans les lois de pouvoirs spéciaux précédentes. De même, il ne met plus hors circuit les interlocuteurs sociaux car il prévoit une concertation patrons-syndicats à la fois pour établir le diagnostic de la compétitivité et pour décider des mesures à prendre. Les interlocuteurs sociaux revendiquaient depuis longtemps un tableau de bord de notre économie. Ces deux exemples sont significatifs d'une volonté de changement de notre politique économique.

Je souhaiterais encore relever une troisième particularité : c'est le contexte dans lequel vient s'insérer le budget du ministère des Affaires économiques.

Sur le plan international, d'abord, le ministre des Affaires économiques a souligné, lors de l'exposé introductif qu'il a fait en commission de la Chambre, la bonne tenue de l'économie mondiale dans son ensemble, tant au niveau de la croissance de la production que du commerce.

Les investissements se sont notablement accrus et la consommation des ménages, facteur essentiel du développement, est demeurée, malgré tout, soutenue.

Des spectres réapparaissent toutefois :

— La crainte de l'inflation que pourraient générer une surcapacité des facteurs de production et une augmentation du coût des matières premières;

— Le déficit des finances publiques des Etats-Unis dont on ne peut guère attendre de résorption au cours de cette année, notamment en raison de la proximité des élections présidentielles;

— Enfin, le déséquilibre des soldes de la balance commerciale des principaux pays industrialisés.

Même si ces spectres conduisent à la prudence, force est de constater que les principaux observateurs économiques et financiers internationaux demeurent optimistes et ce, malgré le krach boursier qui avait ébranlé leur confiance.

Sur le plan belge, maintenant, nous constatons une progression de la production industrielle, de l'investissement et de la consommation privée.

Seules ombres au tableau, le commerce extérieur où l'excédent de la balance commerciale sur les produits autres qu'énergétiques a diminué de près d'un tiers et surtout le chômage qui ne se résorbe que très lentement.

De même, le déficit des finances publiques ne cesse d'inquiéter.

Face à ces malaises, il nous fallait un gouvernement volontariste qui, prenant en compte l'ensemble des données macro-économiques et allant au-delà d'une simple gestion de la crise, prenne des mesures en vue d'une croissance qui soit bénéfique à la population dans son ensemble.

Je crois pouvoir dire, à cet égard, que le budget que nous examinons ce jour répond pour une bonne part à notre attente.

Il tient compte, en effet, des mesures d'assainissement des finances publiques décidées sous les gouvernements antérieurs et, réaliste, y ajoute des mesures supplémentaires d'économie en évitant, notamment, les doubles emplois et les gaspillages inutiles. Ces nouvelles mesures d'économie, faut-il le dire, ont été rendues nécessaires suite au deuxième contrôle budgétaire qui a laissé paraître qu'à politique inchangée, le déficit 1988 des finances publiques atteindrait cette année 8,5 p.c. au lieu des 7 p.c. du PNB que s'est fixé le gouvernement comme objectif.

Mettant l'accent sur l'avenir, il prévoit une augmentation de 103 millions du fonds des prototypes.

Prudent et voulant conserver au fonds d'expansion économique et de reconversion générale son caractère incitatif, il prévoit à son égard une diminution de 519,4 millions et 1 081,2 millions respectivement en dépenses courantes et de capital.

De même, dans le cadre d'une saine gestion des deniers publics, il réduit les dépenses de fonctionnement du département des Affaires économiques de 84,4 millions.

Ce budget, quoique répondant aux impératifs budgétaires de l'heure, laisse la porte largement ouverte à une politique volontariste de relance sélective de l'économie.

Mais le budget des Affaires économiques, seul, n'est rien.

Il ne constitue qu'un des leviers dont peut user le gouvernement en vue d'accélérer la croissance.

Il n'est qu'une des pièces du puzzle d'où pourra naître le renouveau économique.

La semaine dernière, nous avons adopté le projet de loi de réforme fiscale; avant les vacances, c'était le transfert aux Régions et Communautés de compétences nouvelles.

Ces autres pièces du puzzle nous paraissent, à nous socialistes francophones, autant de mesures qui permettent le renouveau économique et social, que ce soit par l'effet heureux qu'induit la dynamique du fédéralisme ou par la hausse de la consommation privée attendue de la réforme des impôts sur le revenu.

Le budget des Affaires économiques constitue, je viens de le dire, lui aussi, un élément favorable.

Toutefois, un budget de département n'est jamais qu'une estimation de dépenses et une autorisation de les réaliser.

Il appartient à celui qui dirige le département — et c'est là sa responsabilité politique — de le mettre en œuvre dans le

respect des objectifs pour lequel nous lui faisons confiance et dans le respect de la légalité.

Il nous revient, à nous parlementaires, de contrôler — avec l'aide de la Cour des comptes à laquelle je tiens ici à rendre hommage pour son action — les dépenses ainsi réalisées et, notamment, la manière dont elles l'ont été.

Cette mission, nous entendons également l'assumer. A cet égard, je me permettrai de poser quelques questions.

1° Le ministre a demandé au Bureau du Plan de se pencher sur les conclusions du rapport Cecchini à l'endroit de notre pays. Qu'en est-il de notre compétitivité par branche d'activité en 1990, de nos marchés publics et de l'harmonisation des impôts indirects?

La réponse du Bureau du Plan pourrait-elle être communiquée aux membres de la commission?

Le ministre estime-t-il, dès à présent, si le rapport du Bureau du Plan n'est pas encore disponible, que les conclusions du rapport Cecchini s'appliquent toutes et entièrement à la Belgique?

2° Il ressort de l'examen du budget que les montants consacrés à l'application des lois d'expansion économique sont assez faibles. Suffiront-ils?

3° En ce qui concerne les secteurs nationaux, le rachat anticipé des *non voting shares* et leur recyclage dans le secteur concerné, n'enfreint-il pas les règles de la concurrence au niveau européen pour l'acier et pour les autres secteurs nationaux?

Je souhaiterais connaître le point de vue de la Commission des Communautés européennes et la position du ministre à cet égard.

4° Le ministre a-t-il pris des initiatives concernant l'avenir du Bureau du Plan dans le cadre du nouveau visage institutionnel de notre pays? Le Bureau du Plan a-t-il fait des propositions dans ce sens? Si oui, quelle en est la teneur?

5° Dans le même ordre d'idées, je me permets de poser la même question en ce qui concerne un petit service qu'abrite le ministère des Affaires économiques, à savoir le service agro-alimentaire.

Je terminerai, au nom de mon groupe, en disant que les socialistes francophones, heureux du changement de politique qui s'annonce, voteront le budget des Affaires économiques. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Op 't Eynde.

De heer Op 't Eynde. — Mijnheer de Voorzitter, terwijl de Kamer van volksvertegenwoordigers heel wat aandacht besteedde aan de bespreking van de begroting van het ministerie van Economische Zaken voor het begrotingsjaar 1988 — vier vergaderingen in de commissie voor het Bedrijfsleven en een uitgebreid debat in openbare vergadering — behandelt de Senaat deze begroting alleen in openbare vergadering. Dergelijke procedure laat ongetwijfeld toe aanzienlijk wat tijd te winnen op onze in elk geval tot nieuwjaar overvolle agenda en is misschien ook aanvaardbaar voor een zogenaamde erfenisbegroting nog onder een ander gesternte tot stand gekomen.

Wij zullen ons betoog dan ook doelbewust beperken tot enkele topics uit het breed register van thema's uit de economische leefwereld. Ik zal derhalve enkele kanttekeningen plaatsen bij de problematiek van de nationale sectoren, meer bepaald de staalindustrie en de textielsector, bij het statistisch apparaat waarover wij in ons land beschikken, bij de dienst voor contingents en vergunningen, bij de steenkoolproblematiek, bij de nakende regionalisering en de weerslag ervan op de industriepolitiek van het ministerie van Economische Zaken en uiteraard bij 1992.

Collega Pataer zal in zijn betoog het voor de SP uiterst belangrijke nucleaire dossier behandelen. Hij zal het daarbij vooral hebben over de te nemen beslissing omtrent het al dan niet bouwen van een achtste kencentrale in ons land, over de problematiek van behandeling en stockering van radioactief afval en over de manier waarop de aanbevelingen die betrekking

hebben op het beheer van nucleair afval tot nog toe werden opgevolgd en/of uitgevoerd.

Bij de bespreking van de begroting van Economische Zaken in de kamercommissie voor het Bedrijfsleven, heeft u, mijnheer de Vice-Eerste minister, er reeds op gewezen dat de gunstige evolutie in het conjunctuurverloop die zich voor de staalindustrie op Europees en internationaal vlak aftekent, ook merkbaar is in ons land. En dit verheugt ons. Naar alle waarschijnlijkheid zal deze positieve tendens zich ook het volgende jaar doorzetten. Toch dient de regering dit dossier zeer aandachtig te volgen. Er staan ons immers nog belangrijke herschikkingen op de internationale markt te wachten.

Sedert 1 juli 1988 werd op initiatief van de Commissie van de Europese Gemeenschap teruggekeerd naar het systeem van de volledige vrijhandel. De nog bestaande overcapaciteit op wereldvlak zal echter een bijkomende capaciteitsvermindering noodzakelijk maken. Wie in het kader van deze hernieuwde opflakkerende concurrentiestrijd aan het langste eind zal trekken, is op het ogenblik nog allerminst duidelijk. Voorzichtigheid, planning en vooruitziendheid zijn hier dus aangewezen.

Kan de Vice-Eerste minister bevestigen dat, in voorkomend geval, de nodige middelen ter beschikking staan, opdat onze staalindustrie deze nieuwe moeilijke periode zonder kleerscheuren kan doorkomen?

In verband met het staaldossier had ik ook graag vernomen of reeds enige vooruitgang werd geboekt voor de terugkoop van niet-stemgerechtigde aandelen, waarvoor de procedure voorlopig op vraag van de EG-commissie is opgeschort tot deze zich daarover zal hebben uitgesproken.

Wat is de stand van zaken? Welke scenario's zijn uitgewerkt? Het probleem van de wederinkoop van niet-stemgerechtigde aandelen vinden we ook terug in de textielsector, waar deze wederinkoop zijn oorsprong vindt. In de loop van de volgende tien jaar zal de wederinkoop daar correct worden uitgevoerd. Het koninklijk besluit nummer 489 van 31 december 1986 waarin het algemeen principe van de recyclage is opgenomen, bepaalt dat de opbrengsten van de recyclage slechts kunnen worden herbestemd om de leefbaarheid en de herstructurering van ondernemingen in de vijf nationale sectoren te verzekeren.

Deze middelen worden volgens de bepalingen van het koninklijk besluit van 4 juni 1987 over de financiering van de nationale sectoren ter beschikking gesteld van het Fonds voor de herstructurering van de nationale sectoren in het Vlaamse Gewest. Kan de Vice-Premier mededelen of en welke middelen voor de textielsector werden bestemd en of er bij voornoemd fonds reeds textieldossiers werden ingediend? De nakende regionalisering van de nationale sectoren heeft tot gevolg dat er in diverse kringen van de textielsector gevreesd wordt voor een nadelige weerslag van deze operatie op de financiële middelen die beschikbaar moeten zijn voor de investeringsdossiers.

Kan de minister kort schetsen welke invloed de regionalisering zal hebben op de financiële afhandeling van deze investeringsdossiers en hoe deze situatie in de toekomst zal evolueren?

Mijnheer de Voorzitter, dank zij het textielplan tekent er zich in de textiel- en kledingnijverheid een gematigd positieve evolutie af. Volgens berekeningen en prognoses van de EG-Commissie zal de economische groei in deze sector in de twaalf lidstaten in 1988 aanhouden, maar zal het stijgingstempo minder hoog liggen dan in 1987. In de toekomst blijven echter enkele externe factoren de ontwikkeling van deze sector op substantiële wijze hypothekeren. De handelspolitiek die de volgende Amerikaanse administratie zal voeren, is ongetwijfeld van groot belang.

Wanneer de Verenigde Staten immers de weg van een steeds toenemend protectionisme zouden inslaan is de kans reëel dat de Gemeenschap, meer nog dan nu te kampen krijgt met een explosieve toename van de textielimport uit allerlei lage-loonlanden. Dient in dit geval een herbespreking van het Multivezelakkoord niet te worden overwogen ondanks de moeilijkheid om onder de 12 lidstaten van de EG tot een eensgezind standpunt te komen? Of moet men veeleer oor hebben voor de standpunten, geformuleerd door de ontwikkelingslanden en oplossingen zoeken in de richting van een grondige herstructurering of

zelfs een fundamentele wijziging van het basisconcept van dit Multivezel-akkoord? Dit beoogt, vanuit derde-wereldperspectief, vooral een afscherming van onze markten voor hun textielprodukten.

Volgens sommigen zou het krachtig stimuleren van het « kwaliteitslabel »-systeem, toe te kennen aan onze produkten, op zich reeds een aanzienlijke stimulans kunnen betekenen voor de blijvende verankering van belangrijke segmenten van onze textielindustrie. Voldoende zal dit uiteraard niet zijn, maar binnen een ruimer pakket van globale maatregelen op wereldvlak lijkt mij dit in elk geval een aanbevelenswaardig initiatief.

Mijnheer de Voorzitter, voor het uitvoeren van grote periodieke tellingen en enquêtes en het samenstellen van de rijksstatistieken werd in ons land het Nationaal Instituut voor de statistiek opgericht.

Dit instituut ressorteert onder het ministerie van Economische Zaken en heeft onder meer tot taak de beschikbare statistische inlichtingen en gegevens te centraliseren en uit te geven. De statistieken waarvan de uitwerking niet werd opgedragen aan het Nationaal Instituut voor de statistiek bestudeert het Instituut vanuit wetenschappelijk en technisch oogpunt.

Enkele belangrijke statistieken, die door het Instituut bijgehouden en permanent geactualiseerd worden, zijn bijvoorbeeld de conjunctuurstatistieken, nijverheids-, landbouw- en sociale statistieken, statistieken van binnen- en buitenlandse handel, diensten en vervoer. En dit is nog maar een kleine greep uit een veel grotere waaier van statistieken die door het Nationaal Instituut voor de statistiek worden opgesteld.

Niettegenstaande het NIS over hooggeschoold en competent personeel beschikt, heerst in vele milieus toch een bepaald gevoel van onbehagen ten opzichte van het statistisch materiaal dat in ons land beschikbaar is. Velen vragen zich af of de geleverde gegevens nog up to date zijn en of er niet al te veel tijd overheen ging alvorens de verzamelde gegevens verwerkt en toegankelijk gemaakt werden. Zijn de bestanden effectief bruikbaar? Leveren ze precies op wat we willen weten, of is aanpassing aan de noden van vandaag hier dringend noodzakelijk?

In de nabije toekomst kunnen deze problemen zich misschien op een meer acute wijze voordoen, want wanneer men de begrotingstabellen van 1988 vergelijkt met deze van de twee voorgaande jaren, kan men concluderen dat er zich, zowel inzake de personeelsbezetting als inzake de begrotingsmiddelen zelf, een duidelijke neerwaartse trend aftekent.

Waar het totale personeelskader in 1986 nog 1 139 personen omvatte, is dit nu, twee jaar later, gedaald tot 1 102, of een vermindering met bijna 4 pct. Daarenboven wordt deze personeelsinkrimping volkomen gerealiseerd in het organiek kader, terwijl het niet-organiek kader — dat uiteraard technisch minder vertrouwd is met de werking van het instituut — er zelfs lichtjes is op vooruit gegaan. Wij spreken de hoop uit dat deze tendens in de toekomst grondig zal worden omgebogen en, meer algemeen, hadden wij graag van de minister vernomen welke maatregelen hij zal nemen om ons land in de toekomst te voorzien in een dynamisch en aan de moderne behoeften aangepast instituut voor de statistiek, dat een onontbeerlijk instrument zou moeten zijn in elk adequaat besluitvormingsproces met betrekking tot de grote beleidskeuzes die dienen te worden gemaakt.

Positief tekent zich daarentegen wel de personeelsbezetting af bij de Centrale Dienst voor contingenten en vergunningen. Daar kan, zowel inzake het organieke als het niet-organieke kader, een lichte toename van het personeelseffectief worden vastgesteld. Gekoppeld aan een planmatige uitbouw van een doeltreffend informaticanetwerk en de aanschaf van de gepaste uitrusting, dient deze dienst, die onder andere belast is met het afleveren van allerlei vergunningen, certificaten en andere uitvoeringsdocumenten, immers dringend te worden geherwaardeerd en geoptimaliseerd. Een personeelstoename kan daartoe bijdragen, op voorwaarde dat dit personeel oordeelkundig en overeenkomstig de noden wordt ingezet.

De werkzaamheden van de parlementaire onderzoekscommissie naar de Belgische leveringen van wapens en munitie aan landen die in een gewapend conflict verwickeld zijn, of waartegen een wapenembargo geldt, en de SCK-onderzoekscommissie, hebben duidelijk aangetoond dat deze dienst onvoldoende uitgebouwd was en niet in staat om zijn uitgebreide taak naar behoren te vervullen.

Kan de Vice-Premier bevestigen of aan deze problematiek voortaan de nodige aandacht zal worden besteed? Het zou immers ten eerste te betreuren zijn mocht ons land in de toekomst eens te meer op een weinig frisse manier het wereldnieuws halen. In het licht van de recente onthullingen met betrekking tot de import van Zuidafrikaanse steenkool, kan terecht de vraag worden gesteld welke maatregelen reeds werden genomen om de operationaliteit van de Centrale Dienst voor contingenten en vergunningen te verbeteren en welke nog kunnen worden verwacht.

In verband met de steenkoolproblematiek had ik graag twee vragen gericht tot de staatssecretaris omdat de « directie mijnen » tot zijn bevoegdheid behoort. Gezien de grote onzekerheid die er heerst tussen de mijnwerkers van de sector West-Limburg zouden wij graag vernemen wat de toekomstperspectieven zijn.

Ten eerste, gaat men de totale mijnactiviteit stopzetten en is hiervoor reeds een timing vooropgesteld of gaat men een beperkte mijnexploitatie verder blijven zetten?

Ten tweede, is het juist dat in het kader van de sociale begeleiding, door de Kempense Steenkoolmijnen, voor de vierde keer een vertrekregeling op basis van een afscheidspremie ten bedrage van 500 000 frank werd voorgesteld en in bevestigend geval, wanneer zou deze maatregel dan in werking treden?

Mocht de staatssecretaris hierop een verhelderend antwoord kunnen verstrekken, dan zou dit de verscheurende onzekerheid onder de mijnwerkers enigszins kunnen verlichten. Zij en ook wij zouden er hem dankbaar voor zijn.

Mijnheer de Voorzitter, om te besluiten had ik graag nog twee vragen gesteld omtrent de twee grote uitdagingen waarmee ons land in de toekomst zal worden geconfronteerd: enerzijds, de gewestvorming en anderzijds, het reusachtig project « Europa 92 ».

Wat de staatsvorming betreft, had ik graag vernomen welke de invloed zal zijn van de wet van 8 augustus 1988 op de vanuit het ministerie van Economische Zaken te voeren industriepolitiek. Wat zal vanuit Economische Zaken nog kunnen worden tot stand gebracht terwijl steeds meer bevoegdheden dienaangaande worden overgeheveld naar de gewesten en terzelfder tijd de Europese superstructuur in volle ontwikkeling haar prerogatieven ook op dit terrein voortdurend uitbreidt?

Volgens welke grote beleidsassen zal Economische Zaken daarbij te werk gaan? Een bijkomende, maar daarom niet minder belangrijke vraag is of bij een dergelijke verdoorgedreven regionalisering van de industriepolitiek de economische en monetaire unie niet in gevaar worden gebracht.

En tenslotte, wat « Europa 92 » betreft, had ik graag vernomen of de Vice-Premier ons kan informeren over wat specifiek door zijn departement wordt gedaan opdat wij optimaal voorbereid deze magische drempel, zoals dit jaar — misschien wat ten onrechte — wordt genoemd, kunnen overschrijden.

Welke zijn de te verwachten effecten van de eengemaakte markt op de industriële sectoren, en vooral — wat ons zeer na aan het hart ligt — zal deze ontwikkeling een gunstig resultaat afwerpen op de tewerkstelling in ons land? (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Capoen.

De heer Capoen. — Mijnheer de Voorzitter, de bespreking van de begroting van Economische Zaken op dit tijdstip van het jaar en aan de vooravond van de overdracht van belangrijke bevoegdheidspakketten naar de Gewesten is feitelijk een tamelijk onrealistisch « gedoe ». Wij zijn als het ware met iets onwenselijks bezig. Wellicht is het ogenblik gekomen om een balans

op te maken van een periode die binnenkort wordt afgesloten en om bepaalde punten en acties nader te bekijken.

Het geheel van de tegemoetkomingen aan de ondernemingen heeft in de voorbije 10 tot 15 jaar enorme bedragen opgeslorpt: gemiddeld 300 miljard per jaar, of ongeveer 7 pct. van het BNP. Grosso modo gaat de helft van deze hulp naar de overheids-bedrijven, een vierde naar de vijf nationale sectoren en het andere vierde naar de privé-bedrijven.

Omtrent de weerslag en de doeltreffendheid van deze overheidshulp aan de ondernemingen zijn er vele vragen en twijfels. Naar onze mening heeft deze massale hulp niet geleid tot de verwachte herstructurering van onze industrie. Het tegendeel is waar. In de meeste gevallen is deze hulp een beletsel en een rem op de herstructurering omdat de middelen ontbreken om de industrietakken, die wel in de lift zitten en dus een toekomst hebben, werkelijk te ondersteunen.

Het is algemeen bekend dat ons productieapparaat nog al te veel is georiënteerd op de klassieke sectoren en op produkten in de teruggangsfase en dat het exportaanbod onvoldoende beantwoordt aan de marktvereisten die onze erg technologische samenleving momenteel stelt.

Het openstellen van de Europese markten is een kans voor meer economische groei voor degenen die de verhoogde concurrentie aankunnen. Het moet voor iedereen duidelijk zijn, dat wij onze concurrentiekracht, vooral en in de eerste plaats, moeten zoeken in kwaliteit en toegevoegde waarde. Daarom moeten er grote inspanningen worden gedaan om de sociaal-economische structuur van ons land aan te passen aan de nieuwe economische situatie die zal ontstaan vanaf 1992.

Zonder rechtstreeks in te grijpen in het bedrijfsleven kan de overheid hierbij een grote rol spelen. Naast het creëren en het bevorderen van een algemeen gunstig economisch klimaat kan de regering via overheidsinvesteringen en de aanmoediging van ondernemingsinvesteringen sterke impulsen geven om de omschakeling van het productieapparaat naar toekomstgerichte sectoren en erg technologische produkten sterk te bevorderen.

In dit verband betreuen wij de afschaffing van het fonds voor industriële vernieuwing waardoor een belangrijk instrument voor herstructurering en innovatie in onze industrie wegvalt.

Terloops willen wij opmerken dat de relatie en de samenwerking tussen de ondernemingen enerzijds en de universiteiten en onderzoekscentra anderzijds ongecontroleerd en stroef verlopen en dat hierdoor heel wat mogelijkheden voor innovatie onbenut blijven, of erger nog, gewoon verloren gaan voor onze industrie. Het behouden, en beter nog het versterken, van ons concurrentievermogen veronderstelt dat wij alle produktiefactoren, zowel kwantitatieve als kwalitatieve, kunnen beheersen. Daartoe moet er een permanente evaluatie worden georganiseerd. In dit verband hebben wij veel hoop in de kaderwet die, zoals wij hebben vernomen, gisteren in de Kamer van volksvertegenwoordigers werd goedgekeurd en die het optreden van de regering in deze problematiek zal regelen.

Hoewel men mag veronderstellen dat de meeste grote bedrijven op een of andere manier reeds in concurrentie zijn met hun Europese gelijken en aldus in zekere mate voorbereid zijn op de Europese eenmaking, betekent 1992 voor de meeste KMO's een stap in het onbekende.

Wij vragen de regering dan ook de grootste aandacht voor de KMO's te hebben, want zij hebben meer dan andere sectoren behoefte aan informatie, voorlichting en begeleiding om de confrontatie met 1992 aan te kunnen.

In de voorbije maanden is duidelijk tot uiting gekomen dat een lichte herleving van de economie onmiddellijk een aanzienlijke stijging van het energieverbruik tot gevolg heeft.

Deze onevenredige toename van het energieverbruik toont aan dat de herstructurering van onze industrie naar meer toegevoegde waarde nog niet ver gevorderd is. Per hoofd kennen wij nog steeds het grootste energieverbruik van de Westerse industrielanden. Een verouderd productieapparaat en het produceren van te veel energie-intensieve of half-afgewerkte produkten brengen mee dat wij de grootste hoeveelheid energie

nodig hebben om één eenheid toegevoegde waarde of bruto nationaal produkt te verwezenlijken. Met deze vaststelling verwijzen wij nogmaals naar de zoëven bepleite industriële vernieuwing en tonen wij tevens onze kwetsbaarheid aan als industrieland zonder belangrijke eigen energiebronnen. Alleen al vanuit deze vaststelling is het te betreuren dat er weinig of geen sprake meer is van een samenhangend energiebeleid en dat er nagenoeg geen inspanningen meer worden gedaan op het vlak van rationeel energieverbruik. Ook vanuit ecologische overwegingen zijn wij dringend toe aan een rationeel energieverbruik en energiebesparing in het algemeen. Stof genoeg, dus, mijnheer de minister, om een nieuw parlementair energiedebat te organiseren.

In afwachting van dit debat stellen wij echter graag reeds enkele concrete vragen in verband met de energieproblematiek.

Ten eerste, welke zijn de vooruitzichten voor de verwerking en het opslaan van radioactief afval en welke zijn de resultaten en conclusies van het onderzoek van de NIRAS naar het stockeren van radioactief afval?

Ten tweede, wat is de stand van zaken betreffende de proeven met ondergrondse steenkoolvergassing, die namelijk in Tulin hebben plaatsgehad? Is er daarvan reeds een evaluatie gemaakt? Welke perspectieven biedt deze ondergrondse steenkoolvergassing? Hoever is men gevorderd met het opstellen van een nieuw uitrustingsplan voor de elektriciteitssector en welke rol kan aardgas spelen in de niet-nucleaire opties die ook in de regeringsverklaring zijn vermeld?

Tenslotte veronderstellen en verwachten wij dat de regering en de minister van Economische Zaken alles in het werk zullen stellen om de overdracht van bevoegdheden naar de Gewesten snel en efficiënt te laten verlopen. In dit verband kregen wij graag meer uitleg over het standpunt van de minister inzake de overheveling van personeelsleden uit de centrale diensten naar de Gewesten. Uit krantenberichten van de jongste dagen is immers gebleken dat er daaronder enkele problemen zijn gerezen en dat u, mijnheer de minister, niet al te happig bent om zomaar personeel van de centrale diensten aan de Gewesten af te staan. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Aerts.

De heer Aerts. — Mijnheer de Voorzitter, ik zal een paar algemene opmerkingen maken en dan een tweetal meer specifieke vragen stellen.

Ik stel vast dat het IMF voor het geheel van de industrielanden een reële groei van het bruto nationaal produkt met 3,8 pct. verwacht. Ik neem aan dat deze verwachtingen zeer relatief kunnen zijn en inderdaad ook zijn, want in enkele maanden tijd schommelen de gegevens omtrent de reële groei tussen 2,25 en 3,8 pct. Voor België is men het er echter over eens dat wij wat de groei van het bruto nationaal produkt betreft bij de andere industrielanden achterliggen. Ook wanneer de groei van de andere industrielanden minder is, liggen wij nog achterop.

Voor de voorbereiding van de begroting 1989 zegt u in de Kamer, mijnheer de minister, dat u een groeipercentage van 1,8 pct. in aanmerking hebt genomen. Ik neem aan dat dit een zeer voorzichtige raming is. Het is altijd zeer interessant wanneer achteraf de ontwikkelingen positiever uitvallen, maar men zou ook kunnen zeggen dat dit een gebrek aan geloof is in de groeikansen van het land. De nationale minister beschikt niet over de instrumenten om deze tragere groei te stimuleren. Die liggen buiten zijn bereik omdat vele elementen in het buitenland worden bepaald, zoals de schommelingen van de dollarkoers, of de politiek van de nieuwe president in de Verenigde Staten in verband met de sanering van de overheidsfinanciën en het monetair beleid en de wijze waarop bijvoorbeeld Japan of de Duitse Bondsrepubliek daarop zullen reageren, de inflatieverwachtingen of de energieprijzen. Hoe zal de minister daarop reageren?

Een ander element is de relatie met de Oostbloklanden. Ik neem aan dat hun concurrentiepositie op het ogenblik zeer klein is.

Mijnheer de minister, volgens het kamerverslag zegt u dat een dag-aan-dagpolitiek waarbij ingespeeld wordt op de ontwikkelingen aangewezen lijkt. Wellicht is dat verslag te summier om uw echte intenties weer te geven en daarom zou ik iets meer uitleg willen want een dag-aan-dagpolitiek is meestal weinig doordacht. Ik kan niet geloven dat onze nationale minister van Economische Zaken dit als leidraad voor zijn economische politiek neemt.

Zelfs in ons eigen land zijn er dingen die de problemen nog moeilijker maken. In het kamerdebat zegde u dat de toename van de toegevoegde waarde imperatief is in de Belgische economische context. Ik ben het hiermee roerend eens. Niet zozeer het volume van de produktie zal immers ons bruto nationaal produkt kunnen vergroten.

Als instrumenten om die doelstelling te bereiken, noemt u 1°) het fundamenteel en het toegepast onderzoek, georiënteerd en gecoördineerd met het oog op mogelijke economische toepassingen, en 2°) het onderwijs, dat moet worden aangepast aan de nieuwe specifieke behoeften.

Ingevolge de fundamentele wijzigingen van onze staatsstructuur behoren deze twee instrumenten echter niet langer tot de nationale bevoegdheid, want zij werden geregionaliseerd. In de wet van 8 augustus 1988 werden weliswaar waarborgen opgenomen ter vrijwaring van de monetaire en economische unie. Hiervoor blijft de nationale overheid verantwoordelijk. Het wetsontwerp over de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten is ook nog niet goedgekeurd, zelfs nog niet ingediend. Ik vraag mij echter af of de overgebleven nationale bevoegdheden zullen volstaan om ons bruto nationaal produkt te verhogen tot het niveau van de met ons concurrerende industrielanden. Door de beperkingen van de nieuwe staatsstructuur ontsnappen de instrumenten hiervoor immers aan het beheer van de nationale minister. Dit lijkt mij een moeilijke situatie en graag had ik uw opvattingen daaromtrent gekend, mijnheer de minister.

De regering heeft goed gepareerd met het wetsontwerp ter bescherming van de competitiviteit. Hierover heb ik evenwel ook een aantal vragen.

Men zou dit wetsontwerp immers kunnen bestempelen als een bijzondere-machtensysteem dat werkt met vertraging, zoals men ook een medicament kan toedienen met vertraging. Op een zeker ogenblik zal het Parlement zich immers moeten uitspreken over de vraag of de voorwaarden vervuld zijn die de regering toelaten een systeem van bijzondere machten toe te passen. Volgens de nieuwe wetgeving op de competitiviteit zal men gebruik kunnen maken van bijzondere machten.

Er zal echter eerst een hele overlegprocedure moeten worden gevolgd en pas na de goedkeuring door het Parlement, zal de regering maatregelen in het kader van de bijzondere machten kunnen nemen. Men zou deze wetgeving kunnen vergelijken met een snelle auto die men aan de start brengt van een snelheidswedstrijd, terwijl de contactsleutels van de auto nog in een safe liggen, die slechts kan worden geopend na gestructureerd overleg en na een parlementair debat. Zal echter na deze procedure de snelheidswedstrijd al niet verreden zijn nog vooraleer de Belgische auto in wedstrijd kan worden gebracht?

*De heer Toussaint, eerste ondervoorzitter,
treedt als voorzitter op*

Met het oog op de nakende eenmaking van de Europese markt moet de competitiviteit van het bedrijfsleven nochtans onze dagelijkse zorg zijn. Men zal natuurlijk gebruik kunnen maken van de spoedprocedure, maar hierdoor schakelt men uiteraard de normale procedure uit.

Ik ben zeer gehecht aan het parlementaire systeem, maar volgens mij is de regering hier een stap te ver gegaan en heeft op frustraties van het Parlement ingespeeld. De regering moet eigenlijk kunnen beschikken over een efficiënt middel dat weliswaar met voorzichtigheid moet worden gehanteerd, maar dat onmiddellijk moet kunnen worden ingezet. Nu komt er een moeilijke constructie tot stand die niet altijd efficiënt kan zijn.

De regering heeft in de Kamer van volksvertegenwoordigers een amendement ingediend in verband met de subsidie en de terugvorderbare voorschotten voor prototypes en over dit amendement nummer 12 wil ik enkele vragen stellen. Indien U mij nu geen antwoord kunt geven, mijnheer de minister en mijnheer de staatssecretaris, ga ik akkoord met een schriftelijk antwoord. Ten eerste, hoeveel dossiers werden er in 1987 en 1988 ingediend, bij voorkeur per regio opgedeeld? Wettigt het aantal dossiers nog steeds het geldende systeem?

Mijn tweede vraag gaat over amendement nummer 12, de lopende uitgaven, en amendement nummer 14, de kapitaaluitgaven, voor de transfer naar het Nationaal Solidariteitsfonds. Daar is vier miljard vierhonderd miljoen mee gemeoid. Welke sociale enveloppes worden er momenteel nog ingeschreven in dit Nationaal Solidariteitsfonds? Welke zijn de begunstigde ondernemingen?

Mijn derde vraag betreft de opbrengsten van de recyclage, namelijk de inkoop van de *non-voting shares*. De opbrengsten moesten aanvankelijk dienen om de leefbaarheid en de herstructurering van de ondernemingen in de vijf nationale sectoren te vrijwaren. Die middelen worden ter beschikking gesteld van het fonds voor de herstructurering van de nationale sectoren in het Vlaamse Gewest. In werkelijkheid ging het in 1987, toen het systeem werd ingevoerd, om twee van de vijf nationale sectoren, namelijk de scheepsbouw en KS. In het verslag van de Kamer van volksvertegenwoordigers lees ik dat er reeds textieldossiers werden ingediend en dat er dus een derde sector profiteert van de opbrengsten van de recyclageoperatie.

Welke opbrengsten werden er in 1988 gerealiseerd en welke middelen werden in dat zelfde jaar door het ministerieel comité van de nationale sectoren gegeven aan de scheepsbouw, de textiel en KS? Voldoen de middelen die nog ter beschikking zijn om het herstructureringsplan van KS in 1988 te financieren?

Graag zou ik nog handelen over de energiesector. Om deontologische redenen zal ik dat echter niet doen. Ik zal slechts enkele vragen stellen die ieder geïnteresseerde kan stellen, zonder voorkennis van het dossier uit het nabije verleden. Het eerste punt waarover ik wil spreken is de Belgische steenkoolproduktie. Ik refereer aan bladzijde 49 van het verslag waar de staatssecretaris het volgende zegt:

« Le secrétaire d'Etat répond à M. Vandebosch que le problème du charbon revêt toujours deux aspects en Belgique, à savoir celui des mines de Campine et celui des terrils wallons. Il souligne que le gouvernement entend assurer la poursuite d'une exploitation économique des unes et des autres. On négocie dès lors pour l'instant à un prix raisonnable permettant de parvenir à un tarif acceptable par kilowatt-heure d'électricité produite au départ de ces combustibles. »

Dit antwoord geeft mij geen voldoening omdat het volgens mij onredelijk is voor de afname van steenkool voor de elektriciteitssector naar de provincie Limburg te verwijzen en voor de terrilexploitatie naar Wallonië. De afname van steenkool is goed voor ongeveer 2 miljoen ton, terwijl de terrilexploitatie in het jaar 1988 goed was voor een afname van bijna 1 miljoen ton.

In Limburg zijn er nog twee terrilexploitaties: een door KS en een door een privé-firma. Zou het niet veel logischer zijn in de discussie met de elektriciteitssector een prijs te bedingen die geldt voor degenen die produkten van terrilexploitatie afleveren, zodat het te sluiten akkoord niet automatisch de verkoop uit terrilexploitatie uit Limburg onmogelijk maakt. Vraag en aanbod moeten hier kunnen werken. Ook omwille van de tewerkstelling in de provincie Limburg ben ik gekant tegen de splitsing vermeld in het, weliswaar zeer summieri, verslag.

Graag kreeg ik daarover wat meer uitleg.

Mijn laatste vraag gaat over SCK. SCK heeft voor 1988 alleszins een extra bedrag van 450 miljoen nodig voor het wegwerken van het passief, een grotendeels sociaal passief ingevolge de herstructurering. Ik lees dat in de begroting 1988 opnieuw 2,152 miljard voor dit passief is ingeschreven, hetzelfde bedrag als in 1986 en in 1987. Als wij dit passief niet wegwerken, dan komt er een gecumuleerd passief, dat ieder jaar aangroeit. Heeft de staatssecretaris ook voor dit specifiek probleem dat

moet worden opgelost omdat SCK zijn verplichtingen moet nakomen? Na twee jaar bedraagt het tekort reeds 1 miljard en dat is toch niet niets voor de schatkist. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Pataer.

De heer Pataer. — Mijnheer de Voorzitter, ik krijg de indruk dat in ons tweekamerstelsel soms toch nog een goede taakverdeling wordt bereikt. De Kamer heeft deze begroting in de commissie behandeld en daarover een vrij leesbaar verslag gemaakt. Wij doen dit onmiddellijk in openbare vergadering en het komt mij voor dat dit debat hier meer *body* heeft dan dat in de openbare vergadering in de Kamer. Laten wij ons daarover verheugen.

Ik zal mijn betoog bepalen, zoals collega Op 't Eynde heeft aangekondigd, enerzijds tot enkele aspecten van het dossier kernenergie: het uitrustingsplan voor de elektriciteit 1988-1998 en de fundamentele vraag of er nu een N8 komt en anderzijds tot de problematiek van de kernafval en de rol van het Nationaal Instituut voor radioactieve afval en splijtstoffen, NIRAS.

De producenten, ook «elektriciens» genoemd, hebben hun plan ingediend en de regering zal zich binnenkort hierover moeten uitspreken.

Het plan van de producenten is glashelder: ze willen geen enkel scenario in aanmerking nemen waarin geen sprake is van Doel 5.

De wil van de regering om eerst andere scenario's te bestuderen heeft dus, en dit is zacht uitgedrukt, weinig begrip gevonden bij de elektriciteitsproducenten.

In het plan werd evenmin een ernstig antwoord gegeven op de vraag van de regering om de milieukosten van een nucleaire centrale te berekenen.

Naar verluidt heeft de minister van Economische Zaken het jongste uitrustingsplan «onder voorbehoud» in ontvangst genomen.

Ik weet niet of dit voorbehoud intussen is weggevallen, zodat hij vóór 10 december — dat is twee maanden na de ontvangst — een beslissing kan nemen.

Wat ik wel weet is dat die strakke timing ons, senatoren, toch wel voor serieuze problemen plaatst.

Onze eigen zogenaamde Tsjernobylcommissie, die ook vanmiddag vergadert, is stilaan in de eindfase getreden van de bespreking van haar derde rapport over de veiligheid van de kerncentrales. Zonder regeringskrisis was dit verslag, sinds lang, voltooid geweest.

Nu hopen we er mee rond te komen tegen half december. Met het oog daarop zal de commissie niet alleen vannamiddag, maar ook morgen de hele dag vergaderen.

De veiligheidsaspecten behoren tot de meest fundamentele elementen in het debat over al dan niet meer kernenergie. Indien de aanbevelingen van de commissie daaromtrent uiteindelijk als een soort «vijgen na Pasen» in het archief van de Senaat zouden belanden, lopen de hele Senaat en vooral de leden van de Tsjernobylcommissie het risico gefrustreerd te worden.

Ik hoop uit de grond van mijn hart dat wij dit kunnen vermijden. Het betreft hier een opdracht voor de Senaat, maar eveneens voor de bevoegde minister en zijn staatssecretaris.

Ten einde het zekere voor het onzekere te nemen, wil ik er de aandacht van de minister nu reeds op vestigen dat alles erop wijst dat de Senaatscommissie tot de conclusie zal komen dat iedere nieuwe kerncentrale zich op ten minste 30 km moet bevinden van elke stedelijke agglomeratie die bij een eventueel ongeval niet tijdig en ordelijk kan worden ontruimd.

Dat betekent concreet dat alleen reeds op grond van zuivere veiligheidsoverwegingen er een kruis over Doel V moet worden gemaakt.

Er zijn natuurlijk nog andere argumenten tegen een bijkomende kerncentrale, maar aangezien men nu wordt geconfronteerd met een uitrustingsplan dat bol staat van de argumenten pro, zou ik liever enkele pro-argumenten ontzenuwen.

Kernenergie zou de goedkoopste vorm zijn van elektriciteitsproductie. Is dat zo? De SP heeft er vroeger reeds op gewezen dat de prijs van de nucleaire kilowattuur kunstmatig laag wordt gehouden omdat heel wat bijkomende kosten zoals research, verzekeringen en de opslag van radioactief afval niet worden verrekend en/of op de gemeenschap worden afgewenteld.

Voorts zal men astronomische bedragen nodig hebben om de verouderde nucleaire installaties, zoals deze van Mol, die hebben gediend voor de voorbereiding van onze productiecentrales, te ontmantelen. De «elektriciens» hebben weliswaar een fonds voor de ontmanteling van de centrales opgericht, maar alleen voor de centrales die ze in eigen beheer hebben. Ergens heb ik gelezen dat de opruiming van B2- en B3-reactoren van SCK 5 à 20 miljard kan kosten. Daarvoor is nooit een provisie aangelegd.

Wat blijkt nu? Vandaag vernemen we dat bepaalde cijfers wel eens schromelijk onderschat kunnen zijn. Volgens het zoëven bekendgemaakte *Business-plan 2000* van NIRAS moeten de kosten voor de verwerking van het nucleair afval en de ontmanteling van een aantal nucleaire «werkplaatsen», waaronder Eurochemic, op ongeveer 25 miljard frank worden geraamd voor de periode 1989-2000, wat zou neerkomen op 10 à 15 miljard frank extra. Zelfs indien een eerdere studie, waartoe de ministers opdracht hebben gegeven, eventueel minder zware cijfers zou produceren, is er hoe dan ook de vraag wie die factuur zal betalen, de gemeenschap of de producenten. We vernamen gisteren dat de «elektriciens» weigeren die factuur voor hun rekening te nemen, omdat, naar ze zeggen, het nucleaire sites betreft die geen deel uitmaken van hun productieproces.

Is dat wel zo? Mag er misschien aan herinnerd worden — ten behoeve van de heer Boël — dat Eurochemic door de Belgische Staat werd overgenomen als gevolg van de keuze voor kernenergie, onder druk van de producenten? Het zou dus helemaal niet onlogisch zijn dat de kosten voor de opruiming van Eurochemic in de elektriciteitsprijs worden verrekend.

En mag er misschien aan worden herinnerd dat ook in SCK te Mol de elektriciteitsproducenten een stevige voet in huis hebben, door middel van de raad van bestuur?

De voorstanders van meer kernenergie schermen ook vaak met het gewenste en te verwachten tewerkstellingseffect, een argument waarvoor wij, socialisten, uiteraard zeer gevoelig zijn. Het lijkt me afdoende bewezen dat een alternatief energiebeleid, met voorrang voor «rationeel energieverbruik» en de bouw van gasturbines en stoomturbines, per investeringsmiljard, ruim zo grote tewerkstellingseffecten hebben als de bouw van een nieuwe kerncentrale. Bovendien kosten die alternatieve investeringen veel minder, waardoor geld vrijkomt voor de zo noodzakelijke milieu-investeringen in de elektriciteitssector, waardoor weer nieuwe tewerkstelling wordt gecreëerd.

Aan mijn Waalse vrienden wil ik nog zeggen, als dit nog nodig zou zijn, dat de bouw van de N8 voor Cockerill en ACEC niet zo enorm veel zou opleveren.

In de eerste plaats zou N8 grotendeels worden gebouwd door buitenlandse firma's en hebben we niet zo lang geleden in *De Standaard* kunnen lezen dat Jean Gandois verklaarde dat de N8 voor het Belgische bedrijfsleven waarschijnlijk niet zo'n goede zaak is. De N8 zou weliswaar voor Cockerill enkele honderden arbeidsplaatsen kunnen opleveren, maar de bouw van een kerncentrale vraagt zo'n enorme kapitaalinvestering, dat de Frans-Belgische manager de Belgische autoriteiten aanraadt eerder compensatiebestellingen te eisen. Zulke bestellingen kunnen veel arbeidsintensiever zijn en dus interessanter inzake tewerkstelling, zelfs voor Cockerill. Mocht de vraag naar elektriciteit te hoog oplopen, dan kan men nog altijd, zoals Nederland dat nu al doet, Franse elektriciteit aankopen.

De bestelling van een achtste kerncentrale zou trouwens geen oplossing brengen voor de problemen waarmee de Belgische nucleaire industrie te kampen heeft. In het «beste geval» zou de bestelling van de N8 niet meer zijn dan het rekken van een verloren strijd. Immers, alle tekenen wijzen erop dat de dagen van de Belgische kernindustrie geteld zijn. Door de sterke invloed van de Franse kapitaalgroepen in de Generale zal ze nog meer dan vroeger worden ingeschakeld en ondergeschikt

gemaakt aan de strategie van de Franse nucleaire industrie. Die heeft de jongste jaren af te rekenen met een enorm tekort aan nucleaire bestellingen en oriënteert zich meer en meer naar dienstverlening en onderhoud, evenals naar ontmanteling. Om marktrekenen stimuleert de nucleaire industrie nu zelf de aanpak van het probleem voor ontmanteling, een kwestie die zij jarenlang voor zich heeft uitgeschoven. Ook het Amerikaanse Westinghouse — op een blauwe maandag eigenaar van ACEC — evolueert door een tekort aan bestellingen in dezelfde richting. Zijn Europees dienstencentrum in Nijvel wordt trouwens uitgebreid met het oog op die heroriëntering.

Het zijn deze Franse en Amerikaanse reuzen die de Europese nucleaire markt van 1990 en daarna zullen beheersen. Voor Belgische bedrijven zal er slechts wat te grabbelen zijn via kleine ondernemingen zoals Smet-Jet bijna zaliger gedachtenis te Oevel.

Wat is het alternatief voor de N8? Fundamenteel en centraal in elk energiebeleid blijft de politiek van energiebesparingen, van het zogenoemde rationeel energieverbruik (REV). Deze politiek staat natuurlijk haaks op de omzetlogica van de elektriciteitsproducenten.

De « elektriciens » hebben er uiteraard alle belang bij dat het elektriciteitsverbruik zoveel mogelijk toeneemt. REV daarentegen betekent het verbruik en het energieverlies zoveel mogelijk beperken. Het woord zegt het zelf.

Een van de knelpunten voor een REV-politiek is de hedendaagse trend om elektriciteit te gebruiken om woningen te verwarmen. Vanuit energetisch standpunt is dit de minst rendabele vorm van verwarming, met een energieverlies van 70 pct. bij de omzetting van elektriciteit in warmte. Volgens de vereniging van elektriciteitsbedrijven zouden in 1988 70 pct. van alle nieuwe woningen met elektrische verwarming uitgerust zijn. De reden hiervoor is dat dit het goedkoopst is in aankoop, vergeleken met andere verwarmingssystemen. De facturen komen later, worden meestal niet begrepen en bovendien meestal betaald door de huurders en dus niet door de eigenaars-bouwers.

Wettelijke maatregelen zijn dan ook noodzakelijk om het verwarmen met elektriciteit af te remmen of te ontmoedigen. Hiermeer zitten we op één van de zwakkere punten van het regeerakkoord. Een akkoord dat de N8 vrij ver van ons afduwt, maar anderzijds nogal schuchter blijft over concrete maatregelen om het gebruik van elektrische verwarming tegen te gaan of af te remmen.

Die zijn nochtans noodzakelijk als men tenminste met kans op succes het offensief van de « elektriciens », en dat offensief is nog niet geluwd, wil tegenhouden.

Naast de politiek van REV-besparingen zijn er de nieuwe technieken. Nieuwe, zeer efficiënte gastehnologie voor elektriciteitsproductie wordt op het ogenblik ontwikkeld door reuzen als Siemens München, door Brown Boveri-Asea (een Zwitsers-Zweedse fusie) en door de Amerikaanse industrie. Brown Boveri-Asea zit op dit terrein reeds in Nederland, maar hebben de Belgische markt blijkbaar nog niet kunnen betreden, omdat zij daar botsen op de monopoliesituatie van de elektriciteitsmaatschappijen en op de belangen van met de « elektriciens » verbonden toeleveringsbedrijven. In deze sector zou een Europese vrije markt een goede zaak zijn om eindelijk voor goedkopere elektriciteit te kunnen zorgen, ook bij ons.

Een andere complementaire tendens is de techniek van de kolenraffinaderijen — vergassing van kolen — waarvan men verwacht dat ze tegen 1995 operationeel zal zijn.

Voorts zijn er de kolencentrales. Ze zijn inderdaad niet milieuvriendelijk. Ze moeten worden ontzwaveld, wat nieuwe centrales duur maakt. In elk geval dient België, in navolging van Duitsland en zelfs van Groot-Brittannië, dringend werk te maken van de ontzwaveling van de oude, bestaande kolencentrales. Er ligt een potentieel van ongeveer 2.000 megawatt. Het ABVV stelt dan ook voor met een ontzwavelingsprogramma en aanpassingen die op 7 à 8 miljard zouden komen, bijkomende investeringen te doen behoudens investeringen in STEG-eenheden en later in kolenraffinaderijen.

Zulk een globaal investeringsprogramma ten belope van de kost van een achtste kerncentrale zou veel meer tewerkstelling creëren, industriële vernieuwing brengen en milieuzuiver zijn. Ook voor ACEC zou er in dit programma een plaats zijn.

Ik wou nog iets kwijt over de plannen van NIRAS — Nationaal Instituut voor radioactief afval en splijtstoffen — met betrekking tot de locatie van het stockeren van laag radioactief afval. De namen van de vijf betrokken gemeenten werden bekendgemaakt in een electoraal gevoelige periode.

De negatieve reacties waren dus zeer voorspelbaar. Het lijkt me aangewezen te zijn dat de staatssecretaris voor Energie in dit debat, dat in een meer serene klimaat kan verlopen, meer uitleg geeft over de stand van zaken. In de kamercommissie, die ook vergaderde vóór de gemeenteraadsverkiezingen, werd medegedeeld dat de staatssecretaris voor Leefmilieu hoe dan ook eerst een vergunning zal moeten afleveren voor de berging van het laag actief afval en dat daarvoor een milieueffectrapport zal worden opgesteld.

Kamerlid De Meyer heeft op 26 oktober 1988 gevraagd of het wel opportuun is dit milieueffectrapport aan NIRAS zelf — toch rechtstreeks betrokken partij — toe te vertrouwen. Het antwoord van de staatssecretaris voor Leefmilieu klonk, naar mijn smaak, nogal ontwijkend. Ik hoop dat we daarover zo dadelijk iets meer klaarheid krijgen.

Steunend op het regeerakkoord en op recente verklaringen van de minister en de staatssecretaris, meen ik gerust te mogen stellen dat er eindelijk een kentering is gekomen in het energiebeleid van ons koninkrijk.

De dithyrambische geloofsbelijdenis van de heer Boël in verband met kernenergie zal er niet zoveel aan veranderen. Vanmiddag heb ik vernomen dat zelfs de Sovjetunie, die prat ging op het alsmar verder ontwikkelen van kernenergie, zeer onlangs eindelijk zou hebben beslist eerder remmend te werk te gaan. Ik weet niet of deze informatie kan worden bevestigd.

Dit verheugt me, mede omdat wij met de nodige bescheidenheid — hoewel we ook niet te bescheiden moeten zijn — mogen stellen dat de Senaat, via de informatiecommissie over nucleaire veiligheid, daartoe een essentiële bijdrage heeft geleverd. Dit is een reden te meer, heren ministers, om ernstig rekening te houden met de aanbevelingen van die commissie. Hoe dan ook, u kan rekenen op de volle steun van een Vlaamse socialist om definitief een kruis te maken over de N8.

Nu ook de voorzitter van een andere Vlaamse meerderheidspartij, die nochtans nu niet in groten getale aanwezig is, zijn « njet » tegen de N8 heeft uitgesproken, ziet onze toekomst er vrij rooskleurig uit. Volhouden dus. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan Vice-Eerste minister Claes.

De heer Claes, Vice-Eerste minister, minister van Economische Zaken en het Plan en minister van Onderwijs. — Mijnheer de Voorzitter, enkele sprekers, zoals de heer Capoen en in zekere mate ook de heer Boël, hebben gewezen op, en ik citeer hen, « het wat onwezenlijk karakter van dit debat », omdat men inderdaad begin november discussieert over een begroting die reeds voor tien twaalfden is opgebruikt. Ik veronderstel dan ook dat van mij niet wordt verwacht dat ik de politieke gebeurtenissen die aan dit laattijdig debat ten grondslag liggen in herinnering breng. Indien ik erg polemisch zou willen doen, zou ik opmerken dat er een grote verbetering is waar te nemen, want een hele tijd heeft het beleid met achttien « voorlopige twaalfden » geleefd. In de volmachtenperiode werden wij werkelijk met departementale begrotingen geconfronteerd zoals de Carabinieri van Offenbach. Ik geef toe: dit is een bescheiden excuus. Ik merk hierbij alleen nog zonder enige fierheid op, dat dit blijkbaar de allereerste uitgavenbegroting van 1988 is die Kamer en Senaat te behandelen krijgen.

Ik druk de wens uit dat, ondanks de delicate operatie die in het kader van de staatshervorming nog moet gebeuren en waarbij elke departementale begroting eigenlijk drie kolommen moet bevatten — de uitgaveposten die nationaal blijven, die welke

voor de gemeenschappen voorbestemd zijn en die welke naar de Gewesten worden overgeheveld —, wij volgend jaar toch een normaal parlementair seizoen mogen beleven en tijdig de begrotingen van de departementen mogen bespreken.

Cela étant dit, je voudrais assurer M. Boël que j'approuve entièrement son analyse de la situation conjoncturelle et structurelle internationale.

S'il est vrai que le krach boursier ne fait plus sentir ses effets, au contraire même, et que les bureaux internationaux d'analyse sont régulièrement obligés de revoir leurs estimations dans le sens positif, il ne faut toutefois pas perdre de vue que nous nous trouvons confrontés, aujourd'hui comme hier, à plusieurs déséquilibres fondamentaux qui peuvent, à tout moment, nous surprendre à nouveau. Je ne m'entendrai pas sur ce point, mais citerai néanmoins, et en premier lieu, le déséquilibre du budget américain qui, malgré le *Gramm-Rudman-Holgens Amendment*, continue à dépasser les 150 milliards par an.

Viennent ensuite les déséquilibres, quasi structurels, des balances commerciales de nos grands concurrents. Certes, les Etats-Unis sont parvenus à améliorer, de façon considérable, leur balance en profitant des effets de la dépréciation du dollar. Le Japon quant à lui continue à enregistrer un excédent remarquable, mais il faut admettre que ce pays a consenti un sérieux effort en encourageant surtout la consommation intérieure. Par contre, la République fédérale d'Allemagne, malgré les demandes expresses des partenaires dans le cadre du G7 et de la Communauté européenne, continue à accumuler des excédents. C'est tellement vrai que pour les sept premiers mois de cette année, le boni de la balance commerciale s'est encore accru de plus de 5 milliards de marks!

Enfin, autre danger, l'inflation a tendance à reprendre. Faut-il en conclure que les effets positifs de la diminution des prix de l'énergie et de la dépréciation du dollar sont terminés? La réponse est probablement affirmative.

Ces trois éléments devraient, à mon sens, nous obliger à rester très attentifs, principalement parce que les marchés de change risquent de rester «la bile sous pression» face à ces différents éléments de déséquilibre.

Je partage aussi le jugement très sévère de M. Boël à l'égard, je le cite, «des joueurs de monopoly».

Je ne sais si nos conclusions sont identiques, mais j'estime, sur la base de ces constatations, qu'il faut conclure à la nécessité d'une certaine réglementation et d'un contrôle des opérations boursières ainsi que des règles du jeu monétaire.

Nonobstant ces critiques et ces craintes, je crois pouvoir inviter cette assemblée à ne pas être trop pessimiste. L'année 1988 sera très bonne et, selon les analyses des grands instituts, l'année 1989 présentera également des chiffres très satisfaisants.

En 1988, les pays de l'OCDE vont connaître, en termes réels, un taux moyen d'accroissement du PNB situé entre 3,8 et 4 p.c. Dans les pays de la Communauté européenne, ce taux sera de 3,5 p.c et, en Belgique, il variera entre 2,9 et 3,7 p.c.

En 1989, toujours selon les mêmes sources, à savoir le FMI, l'OCDE, la CEE et la Banque nationale de Belgique, les pays de l'OCDE connaîtront un taux d'accroissement, en termes réels, situé entre 2,8 et 3 p.c; celui de la Communauté européenne sera de 2,8 p.c et celui de la Belgique fluctuera entre 2,2 et 2,5 p.c.

De heer Aerts vraagt hoe het te verklaren valt dat de rijksmidelenbegroting stoelt op een groeiprognoze van 1,8 pct., daar waar men vandaag reeds spreekt van 2,5 pct. De reden is dat het optimisme van de meeste instituten geleidelijk is toegenomen.

Ik herinner eraan dat sommige partijen, die ook hier vertegenwoordigd zijn, ons in juli verweten dat we een te optimistisch vertrekpunt hadden gekozen, hoewel we toen reeds stelden dat de vooruitzichten van de Nationale Bank op dat ogenblik al iets hoger lagen dan die van de studiediensten van Financiën en Economische Zaken, die eerder aan de pessimistische kant bleven. Vandaag zijn alle instituten het erover eens dat de 1,8 pct. bijzonder voorzichtig was gekozen. Dat was toen niet

de bedoeling, maar we waren veeleer realistisch, en vandaag kunnen we de cijfers in stijgende lijn herzien.

Ik geef toe dat het ontmoedigend is te moeten werken met gegevens waarvan men vaststelt dat ze niet bevestigd worden. Er moet derhalve veel meer coördinatie tot stand komen tussen de studiediensten van de Nationale Bank, Financiën, Economische Zaken en van het Planbureau om op veel kortere termijn de evoluties te volgen en op die basis de conjuncturele politiek zo nodig aan te passen.

Er is één element dat in al deze analyses negatief blijft en dat is de tewerkstelling. De Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Japan hebben de voorbije maanden successen geboekt, maar de 15,4 miljoen werklozen — dit is 10,4 pct. van de actieve bevolking — die de EEG nog telt, moet worden bestempeld als een gesel die bij voorrang moet worden bestreden.

A cet égard, je ne partage pas à 100 p.c. la position de M. Boël.

Certains secteurs, il est vrai, connaissent des tensions et il est tout aussi vrai que nous devons consentir des efforts en matière de formation. Mais je ne pense pas que l'on puisse se montrer satisfait face à un taux de chômage dépassant 10 p.c. et qu'il faille établir des distinctions entre le chômage des hommes et celui des femmes.

Je ne considère pas les femmes comme faisant partie d'un stock de réserve auquel on recourt face à une demande accrue d'emplois à pourvoir.

De strijd tegen de werkloosheid zal dus voortaan moeten blijven staan bij het uitstippelen van een conjuncturele en een structurele politiek.

Dit brengt mij tot de vraag aangaande de industriële politiek. Ik kan de kritiek van de heer Capoen dienaangaande niet tegenspreken. Onze industrie is inderdaad nog te zeer gericht op sectoren waarvoor geen al te beste toekomst open ligt. Ik wil hier niet het debat voeren over de vraag wie hiervoor de verantwoordelijkheid draagt. De overheid kan hier belangrijke impulsen geven: aangepast onderwijs, wetenschappelijk onderzoek, fiscale en economische stimulansen, een gerichte openbare investeringspolitiek, maatregelen ter bevordering van het concurrentievermogen enzovoorts.

Ik wil echter niet het pessimisme delen en de angstige vragen stellen die door de heer Capoen werden geformuleerd betreffende de toekomst van de KMO's in het kader van de realisatie van de grote Europese interne markt.

Mijns inziens zullen de gemiddelde Belgische bedrijven, en dus ook de KMO's, enige voorsprong hebben bij de start van de grote Europese interne markt. Ons land heeft immers geen protectionistische traditie. De afbraak van een reeks technische en andere normen, die in de ons omringende landen nationaal zijn opgebouwd, zal in die landen veel moeilijker zijn dan in ons land, waar zulke maatregelen niet bestaan. Er zal dus ook voor de Belgische KMO's bij de start een zeker voordeel bestaan.

Indien men echter niet zal bijblijven op het stuk van de integratie van de moderne technologieën, dan zal dit voordeel snel teloorgaan. Daarom is het belangrijk dat de overheid via de verschillende middelen die ik zoeven in herinnering heb gebracht, stimulansen blijft geven om de minder aantrekkelijke of minder toekomstgerichte segmenten van de diensten- of industriële sector geleidelijk om te buigen.

De staalsector, mijnheer Op 't Eynde, heeft de vorige jaren een verrassend goede conjunctuur gekend voor de meeste staalproducten. Dit heeft de Europese Gemeenschap er overigens toe gebracht de laatste maatregelen inzake quota en begeleiding in het midden van dit jaar op te heffen. De Belgische regering heeft ter zake een genuanceerde houding aangenomen. België vond een zekere begeleiding voor producten van eerste en tweede categorie nog aangewezen. Aangezien de Europese Commissie echter geen enkel voorstel in die zin wou doen, was er volgens het EGKS-verdrag een unanimité in de Raad van ministers nodig. Die unanimité hebben wij niet kunnen realiseren, omdat verschillende partners van de Gemeenschap van oordeel waren dat voor alle producten de regels van de vrije markt moeten kunnen gelden.

Ik zie dus met enige vrees het moment tegemoet waarop de conjunctuur weer ineen zal stuiken. Ik ben er niet van overtuigd dat de Europese Gemeenschap in een beperkte tijdsspanne bij machte zal zijn om het EGKS-verdrag toe te passen en opnieuw de nodige begeleidingsmaatregelen te nemen. Wij staan hier voor een uitdaging. De Europese Gemeenschap zal ter zake moeten bewijzen over voldoende veerkracht te beschikken. Het is immers volgens mij duidelijk dat deze hoogconjunctuur niet zal blijven duren. Deze hoogconjunctuur mag ons ook niet misleiden. Bepaalde bijkomende sluitingen zijn onvermijdelijk in de Europese staalindustrie. De grote reorganisatie die opnieuw aan de orde is in de Raad van ministers voor Industrie, die op het ogenblik zou moeten plaatshebben in Italië, en die bij de partners enorme vragen doet rijzen, is daar het zoveelste bewijs van.

En ce qui concerne les investissements, je reconnais avec M. Boël qu'il existe une différence considérable entre les investissements privés, d'une part, et ceux du secteur public, d'autre part.

Je suis également d'accord avec lui pour dire, surtout en ce qui concerne les travaux publics, que la position assez favorable que nous occupions, il y a dix ans, a connu une détérioration telle que nous sommes descendus en dessous de la moyenne européenne.

Dans ce secteur, une politique prudente, mais néanmoins décidée de relance sélective s'impose toujours en tenant compte toutefois des moyens et des objectifs budgétaires que le gouvernement s'est fixés. A ce sujet, je voudrais dire à M. Bayenet que cette politique de relance sélective doit aussi avoir pour but d'accroître l'autonomie et, par voie de conséquence, la responsabilité des instances publiques qui disposent de budgets d'investissements importants.

Van het staal ga ik naar de textiel. Mijnheer Op 't Eynde, ik ben nogal ongerust over de evolutie in de textiel- en de kledingsector. Sedert 1986 loopt zowel de productie als de tewerkstelling achteruit. De cijfers liegen er niet om en het zijn alarmsignalen, wat het debat dat momenteel in de Europese Gemeenschap wordt gevoerd, nog belangrijker maakt.

De grote vraag die kan worden gesteld is of wij morgen het multivezelakkoord kunnen opgeven en gewoon integreren in GATT. Het antwoord van de Belgische regering is formeel negatief. Tijdens de informele Europese Raad twee weken geleden in Athene heb ik met genoeg kunnen vaststellen dat minstens zes regeringen op de twaalf een houding aannemen die parallel is met de Belgische houding. Het zijn onder andere Frankrijk, Italië, Spanje, Portugal en Griekenland. Nog enkele andere regeringen aarzelen want meer en meer erkennen zij dat het multivezelakkoord de rol heeft gespeeld en nog speelt, van regulerend mechanisme dat zowel in het voordeel werkt van heel wat derde-wereldlanden als van de Europese importerende landen. Zij gaan ook akkoord met ons om te zeggen dat een reeks acute problemen geen antwoord vinden in de eenvoudige toepassing van de GATT-regels.

Vandaar dat de Belgische regering op het Europees niveau zal blijven aandringen opdat het multivezelakkoord in de eerstvolgende jaren niet wordt afgeschreven, maar dat het integendeel als regulerend mechanisme kan blijven werken niet alleen ten voordele van onze textielindustrie en van onze tewerkstelling, maar ook in niet onbelangrijke mate ten voordele van de producerende textiellanden in de derde wereld.

Dat is een van de grote problemen in de textielsector. Ik durf bijna zeggen, mijnheer Op 't Eynde, dat ik het gemakkelijker heb te antwoorden wat het internationale aspect betreft, dan wat het interne aspect aangaat. U hebt mij immers de vraag gesteld: *quid* met de textiel inzake de regionalisering? Het is goed er even aan te herinneren dat NMNS reeds in grote mate werd geregionaliseerd daar haar hele activiteit toevertrouwd werd aan twee gecommunautariseerde filialen. Op dat punt is er niet zoveel nieuws te melden.

Wat het textielplan betreft, kan ik zeggen dat dit afloopt, behalve het onderdeel diensten dat eindigt op 31 december 1989. Wil men dus met een specifieke textielpolitiek verder gaan, dan zal in hoofde van de Gewesten worden beslist, ofwel over een

verlenging zonder meer na onderhandelingen met de commissie, ofwel over aangepaste begeleidingstechnieken en operaties. Dit neemt niet weg, dat ik moet toegeven dat de overdracht niet zonder bepaalde problemen dreigt te verlopen.

Wat zal er precies gebeuren met NMNS en haar passiva die 200 miljard bedragen? Deze discussie is binnen de regering nog niet beëindigd. Iedereen is het er echter over eens dat de nationale Staat zich integraal gebonden moet blijven voelen, zowel voor de toekomst als voor het verleden. Tevens is iedereen het erover eens dat al de activa die tot NMNS behoren, dat wil ook zeggen de opbrengsten van de verkoop van de *non-voting shares* die overmorgen gebeurt, naar de gewesten zullen gaan. Daarover bestaat geen discussie. Ik wil niet verhehlen dat er technisch nog heel wat vragen rijzen die een antwoord moeten krijgen. Ik ben op dat punt helemaal niet pessimistisch. Ik meen dat wij zullen slagen.

Zo kom ik tot het probleem van de handhaving van de competitiviteit waarvoor zowel de heer Aerts als de heer Bayenet de aandacht van de regering hebben gevraagd. Hun standpunt was nogal contradictorisch aangezien de heer Bayenet vrij uitgesproken de zienswijze, verwoord in het wetsontwerp van de regering, heeft toegejuicht, en de heer Aerts een aantal vragen heeft gesteld.

De grote vrees van de heer Aerts bestaat erin dat de regering met al te veel vertraging zou reageren op de alarmsignalen die uitgaan of van de Centrale Raad voor het bedrijfsleven of van de regering zelf. We krijgen ongetwijfeld later, bij de bespreking van het ontwerp, nog de gelegenheid om hierop gedetailleerd in te gaan. Gisteren keurde de kamercommissie het ontwerp goed. Ik hoop dat het snel door de openbare vergadering wordt geloodst.

Vandaag wil ik de heer Aerts wel zeggen dat er een evenwicht bestaat tussen de *ex post*- en *ex ante*-elementen in het systeem en dat men het verschil tussen de gewone en de buitengewone procedure niet mag onderschatten. De buitengewone procedure laat immers toe niet enkel op elk moment in te grijpen, maar in te grijpen los van de criteria vermeld in de artikelen 2 tot 6 van het ontwerp. Men kan dus zeer snel ingrijpen, hoewel men de Centrale Raad voor het bedrijfsleven een bepaalde tijd laat. Het respect van de rijke traditie van sociaal overleg mag ook wel een kleine prijs hebben.

Overigens geloof ik niet dat er op het ogenblik in de geïndustrialiseerde wereld — en dit is niet onbelangrijk — één land is dat een instrumentarium heeft ontwikkeld dat toelaat in te grijpen als de competitiviteit in het gedrang komt. Maar u zult me hier geenszins horen zeggen dat wij nu het ideale systeem hebben gevonden. Trouwens, bij de lectuur van het wetsontwerp zult u merken dat wij zelf van oordeel zijn dat het ontwerp op geregelde tijdstippen zal moeten worden aangepast.

Mijnheer Aerts, ik neem aan dat u akkoord gaat met een gedetailleerd schriftelijk antwoord op uw vragen betreffende de prototypes en de middelen ter beschikking gesteld van de nationale sectoren aangezien het om cijfers gaat.

Het amendement goedgekeurd in de Kamer dat extra middelen ten bedrage van meer dan 4 miljard voor het solidariteitsfonds inschrijft betreft sociale enveloppes die verband houden met KS, met de staalindustrie en met enkele scheepsbedrijven.

Op zeker ogenblik heeft de inspecteur van Financiën bij Economische Zaken, gemachtigd door de minister van Begroting, gewezen op de post betreffende het solidariteitsfonds. Inmiddels waren de engagements, zowel juridisch als politiek, genomen en had NMNS geprefinancierd voor zowat 7 miljard. Op korte termijn leek dat een besparing. Dat was het natuurlijk niet. Voor de uitgaven voor 1988 door NMNS gedaan vonden wij dat de zaak het best kon worden rechtgezet door een amendement. Vandaar die iets meer dan 4 miljard voor het solidariteitsfonds. Op de vraag welke sociale enveloppen nog moeten worden gefinancierd moet ik u het antwoord jammer genoeg schuldig blijven.

De discussie over de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten is nog niet beëindigd. Het is een zeer moeilijk probleem. Er zijn ongetwijfeld sociale enveloppen waarvoor

men zich politiek heeft geëngageerd, zonder dat op juridisch vlak daarvoor in het CMCS verbintenissen werden aangegaan.

Ik hoef hier niet te zeggen dat dit zeer delikaat is. Het is dus onmogelijk nu een definitief antwoord te verstrekken. Ik kan u wel sociale enveloppen, volgens de geamendeerde begroting, medelen omdat ook daar reeds bepaalde aanpassingen zijn gebeurd.

Ik ga nu verder in op vragen die mij werden gesteld in verband met de voorbereiding van 1992.

A. M. Bayenet, je dirai que le bureau du Plan travaille actuellement sur les études que je lui ai demandées. Il me semble, dès lors, inopportun de me baser sur des résultats incomplets et provisoires.

Il est certain que les conclusions globales du rapport Cecchini ne peuvent pas être appliquées sans nuance au niveau belge.

D'ailleurs, les chiffres déjà publiés par le bureau du Plan sont différents de ceux du rapport Cecchini. Voici un exemple: après six ans d'application intégrale du marché interne — et vous savez comme moi que la réalisation intégrale n'est malheureusement pas pour demain — le PNB augmenterait de 4,5 p.c.; les prix à la consommation diminueraient de 5 p.c.; l'emploi augmenterait de 2 p.c.

En tout cas, j'ai demandé au bureau du Plan quatre études différentes:

- La première visant à établir dans quelle mesure le rapport, dans sa globalité, doit être nuancé pour la Belgique;

- La deuxième précisant les suites de l'harmonisation fiscale pour les entreprises belges et, spécialement, celles qui sont très sensibles à cette sorte de fiscalité;

- La troisième établissant le rapport détaillé de l'évolution de la compétitivité des secteurs de l'industrie belge;

- La quatrième, enfin, indiquant les conséquences pour les marchés publics, en tenant compte de l'ouverture qu'entraînera la réalisation de ce marché.

Dès réception de ces études, nous prendrons contact avec les commissions compétentes du Sénat et de la Chambre en vue d'avoir une discussion approfondie à ce sujet.

Het is niet makkelijk te antwoorden op de vragen van de heer Aerts en van de heer Op 't Eynde over de staatshervorming die normaal op 1 januari 1989 beëindigd zal zijn.

Het lijkt geen twijfel dat het industrieel beleid integraal wordt geregionaliseerd en dat de vijf nationale sectoren worden overgeheveld naar de Gewesten. Voor het behoud van de monetaire eenheid en van de economische unie zal innige samenwerking nodig zijn, niet alleen tussen de Gewesten maar zeker ook met de nationale Staat. Men moet daarbij niet alleen rekening houden met de wet van de EMU maar vooral met de ontwikkeling van een Europese eenheidsmarkt. De heer Aerts heeft hier ook op gewezen.

Men zal ter zake niet vanuit unitarisme of federalisme keuzen moeten maken, maar wel zeer efficiënt en pragmatisch moeten werken met vrije samenwerkingsakkoorden tussen de gewesten en het nationale niveau.

De Gewesten zullen uiteindelijk vrij beslissen of er al dan niet akkoorden komen. Uit het werkprogramma van het ministerie van Economische Zaken blijkt dat het nationale niveau nog wel een woordje zal meespreken. Ik geef enkele voorbeelden.

Het beursontwerp over de bescherming van de strategische sectoren moet worden gevolgd door een tweede ontwerp over de bescherming van de kleine aandeelhouder. Het transparantie-ontwerp inzake beursverrichtingen moet worden gevolgd door een deel inzake de bescherming van de strategische sectoren en de bescherming van de kleine aandeelhouder. Het ontwerp van wet ter vrijwaring van het concurrentievermogen moet uiterlijk in januari worden goedgekeurd. Het ontwerp van wet inzake de handelspraktijken, dat reeds in de Senaat werd aangenomen, zal worden behandeld in de Kamer. Het is hoog tijd dat de basiswet van 1874 op de verzekeringscontracten wordt herzien, en de departementen van Justitie en Economische Zaken hopen eindelijk een ontwerp ter zake te kunnen indienen.

Voorts is er het ontwerp van wet op het hypothecair krediet. Als de Europese Gemeenschap de richtlijnen inzake de farmaceutische produkten bekendmaakt, zullen de nationale regering en het nationale Parlement dringend de wetgeving moeten aanpassen. Dit geldt eveneens voor het ontwerp van wet inzake het verbruikskrediet in het algemeen. Zo werden ondertussen nog een aantal richtlijnen gepubliceerd die in de nationale wetgeving moeten worden opgenomen. Een bestendige samenwerking tussen het nationale niveau en de Gewesten inzake het economisch beleid is bijgevolg absoluut noodzakelijk.

M. Bayenet a évoqué les lois d'expansion économique. En cette matière, il faut tenir compte du fait que le budget des Affaires économiques ne reprend plus que les sommes retenues pour les cinq secteurs nationaux. Depuis 1980, les autres secteurs sont de la compétence des Régions et les montants y afférents sont donc repris aux budgets régionaux.

De plus, j'attire l'attention sur le fait que la Communauté a interdit, pour plusieurs secteurs nationaux, toute application des lois d'expansion.

Il faut toutefois reconnaître que, dans le budget 1988, les sommes prévues pour le fonds d'expansion étaient sous-estimées et ne correspondaient pas aux dossiers traités et acceptés par le ministre.

C'est la raison pour laquelle nous avons introduit un amendement destiné à rattraper une partie du retard enregistré, surtout dans le secteur du textile. Cet amendement a été adopté par la Chambre et est donc intégré dans le budget dont nous discutons actuellement.

M. Bayenet m'a interrogé en ce qui concerne le rachat des actions que le secteur public détient dans plusieurs secteurs nationaux.

Ook de heer Op 't Eynde en de heer Aerts hebben dezelfde vraag gesteld. Wij zijn geconfronteerd met een ernstig probleem. De Europese Commissie heeft bezwaren gemaakt en dat is de reden waarom er zowel in de staal- als in de textielsector onderhandelingen aan de gang zijn. Ik denk niet dat wij moeten dramatiseren en ik geloof dat er een oplossing in het zicht is. Wij zullen wel artikel 171 van de herstellwet van januari 1985 moeten aanpassen aan artikel 19 van de tweede directieve van de Europese Raad van december 1976. Het komt er eigenlijk op neer dat wij slechts zullen mogen aanvaarden dat een vervroegde terugkoop gebeurt naar rata van 10 pct. van het kapitaal van degenen die terugkopen. Om de 18 maanden kan dat opnieuw gebeuren. Het is dus een kwestie van termijnen. Op die manier hebben wij zowel voor de textielsector als voor de staalsector de weg geëffend voor vervroegde terugkoop, waardoor ook meer werkmiddelen voor de gecommunautariseerde filialen van NMNS vrijkomen.

Le bureau du Plan — je réponds ici à M. Bayenet —, dans une longue note adressée au ministre des Affaires économiques, a proposé lui-même de ne rien changer à la structure et au fonctionnement du bureau, à la suite de la réforme de l'Etat.

Le ministre des Affaires économiques ne partage pas ce point de vue; j'ai donc proposé, au sein du gouvernement, plus précisément dans le groupe de travail qui prépare la réforme de l'Etat, de régionaliser les directions du bureau du Plan. Il serait utile de prendre des mesures en vue d'assurer une bonne coopération, d'envisager notamment une certaine synchronisation et surtout de veiller à ce que les données de base et la méthodologie permettent encore une comparaison.

Entre-temps, j'ai demandé à M. Maldague, commissaire au bureau du Plan, de me préciser les conséquences concrètes aux niveaux du personnel, du budget et de l'organisation du bureau du Plan. Mais, jusqu'à présent, je n'ai reçu aucune réponse à ces trois questions.

Mijnheer Capoen, de minister van Economische Zaken heeft geen obstructiestrategie ten opzichte van de staatshervorming. Ik heb enkel gereageerd op persartikelen die, geïnspireerd door een gunstige of een ongunstige wind, melding maakten van zogezegd verzet van het ministerie van Economische Zaken. Ik herinner er ook vandaag aan dat er voor de directie-generaal

Industrie in 1980 een belangrijke regionaliseringsoperatie is uitgevoerd zodat er thans geen belangrijk effectief meer overblijft.

Alle voorstellen, niet alleen wat de departementen personeel en begroting betreft, maar ook in verband met research, IWONL en andere, zijn reeds ter bespreking bij de Eerste minister.

En réponse à M. Bayenet, je précise que je n'ai présenté aucune proposition de régionalisation du service agro-alimentaire pour la simple raison que, depuis 1980, ce service a été très fortement réduit au niveau national. Les huit membres du personnel de niveau 1 encore en fonction traitent essentiellement de l'harmonisation de la législation: articles 43 et 100 du traité de la Communauté européenne.

De heer Op 't Eynde wil ik nog meedelen dat het Nationaal Instituut voor de statistiek een zeer belangrijk instrument zou moeten zijn ten dienste van zowel de privé-sector als de overheid en dat dit instituut aan een grondige reorganisatie toe is. Vele statistieken worden te laat gepubliceerd. In wetenschappelijke kringen wordt soms getwijfeld aan de wetenschappelijke waarde ervan. Naar mijn mening en me baserend op studies die reeds door mijn voorgangers werden verricht, gaat het niet alleen om een kwantitatief personeelselement.

Er zijn heel wat meer dingen die schorten. Wij hebben geen nieuw studiebureau meer ingeschakeld. Wel wordt de herstructurering nu door een beperkte commissie van gespecialiseerde universiteitsprofessoren samen met de Nationale Bank en het planbureau voorbereid. Het is mijn overtuiging dat men de nationale instituten veel meer autonomie, dus veel meer verantwoordelijkheid moet geven. Dat impliceert wel dat er ook voor veel meer flexibiliteit in het personeelsbeleid moet worden gezorgd. Ik geef u één voorbeeld. Vandaag kan ik een directeur-generaal van het Nationaal Instituut voor de statistiek benoemen. Ik doe dat niet, want ik zou moeten kiezen onder het personeel van mijn departement en ik vind daar niet de gespecialiseerde statisticus-manager. Ik wacht dus tot men bereid is mij een iets autonomer statuut te geven, dat het voeren van een aangepast personeelsbeleid mogelijk maakt. Op dat vlak moeten wij uit een zekere bureaucratie geraken, om deze instituten meer responsabiliteit, maar tegelijk ook meer bewegingsvrijheid te geven. Ik hoop in de maand januari de regering en eventueel de Kamers in die zin een voorstel te doen.

Op de vragen betreffende energie zal de heer Deworme antwoorden. Toch wens ik zelf te reageren op vragen van de heer Op 't Eynde in verband met de toekomstperspectieven van KS. Tot op heden is er maar één antwoord te geven: de financiering die de vorige regering op basis van successierechten heeft uitgewerkt, noopt mij ertoe te zeggen dat het liedje op 1 januari 1997 uit is, tenzij men vooraf in het westelijk bekken de deficitaire exploitatie in een winstgevendende heeft kunnen ombuigen. Hierdoor zou de exploitatie met zelffinanciering kunnen worden voortgezet. Ik beweer niet dat er hierin geen wijzigingen meer kunnen optreden, maar u begrijpt dat de nationale regering bijzonder voorzichtig blijft, aangezien de sector op 1 januari wordt overgeheveld. Wij kunnen en mogen vandaag geen nieuwe opties nemen die het industriebeleid van de Vlaamse regering eventueel hypothekeren. De vertrekpremie van 500 000 frank is of wordt ingetrokken, omdat is gebleken dat ze weinig succes had en het vooropgestelde doel niet werd bereikt, namelijk het aanvaarden van herscholing met alle sociale en statutaire gevolgen van dien.

Je précise, pour terminer, que mon collègue M. Deworme se chargera de répondre aux questions relatives à la politique énergétique.

Je tiens cependant à signaler à M. Boël que, pour des raisons de principe, je ne suis pas d'accord avec sa thèse. Il estime, en effet, que tous les droits de décision devraient être conférés au Comité de contrôle. Or, le secteur de l'énergie est un élément stratégique qui concerne chaque citoyen de ce pays. Dès lors, en vertu de la notion fondamentale de la souveraineté, j'estime que le pouvoir de décision doit continuer à appartenir au gouvernement et au Parlement.

Nonobstant cette opinion, je reconnais que le Comité de contrôle a toujours joué un rôle important et que les ministres doivent tenir compte de ses avis et propositions. C'est ce que nous ferons en tout cas en ce qui concerne le nouveau plan qui a été présenté, tout en respectant les délais prévus par la loi, ce qui implique que le gouvernement devra prendre des décisions avant le 9 décembre prochain. Des avis ont donc été demandés, aussi bien au Comité national de l'Energie qu'au Comité de contrôle. Il serait inopportun pour M. Deworme comme pour moi de prendre position avant de connaître ces avis et d'en avoir discuté au sein du gouvernement. Nous devrons, je l'admets, prendre un certain nombre de décisions délicates.

Vous connaissez, monsieur Boël, ma position en ce qui concerne l'énergie nucléaire. Mais vous comprendrez que j'émette quelques réserves quant au fait de la considérer comme la source la plus adéquate du point de vue de l'écologie. Ces réserves sont d'autant plus fortes que nous avons reçu hier une facture — dressée par l'ONDRAF — prévoyant que la communauté belge devra, d'ici à l'an 2000, payer plus de 20 milliards — montant sur lequel je ne me prononce pas — pour le traitement des déchets nucléaires. Je souhaite vous faire comprendre que les débats consacrés à l'énergie et au plan comportent plus de complications et de nuances que vous ne semblez le croire.

Mijnheer de Voorzitter, ik hoop dat ik erin geslaagd ben in ruime mate te antwoorden op de vragen van de diverse sprekers die ik van harte dank voor de betoonde interesse. (Applaus.)

M. le Président. — La parole est à M. Deworme, secrétaire d'Etat.

M. Deworme, secrétaire d'Etat à l'Energie, adjoint au ministre des Affaires économiques. — Monsieur le Président, le problème est extrêmement complexe. Comme l'a indiqué le ministre Claes, l'énergie est un secteur stratégique au sujet duquel le gouvernement doit prendre position. Mais la question concerne également le Parlement et j'estime qu'il est de notre devoir — hormis le fait de répondre à des questions parlementaires ou à des interpellations — de nous y présenter pour en débattre au moment opportun.

MM. Boël, Bayenet, Op 't Eynde, Capoen, Aerts et Pataer m'ont interrogé sur certains aspects de la politique énergétique, et je les en remercie.

Puisque certaines questions se recoupent ou sont similaires, voici, monsieur le Président, un bref exposé liminaire résumant ces interventions.

Nous devons veiller à pourvoir notre pays d'une garantie d'approvisionnement énergétique, de manière à assurer le développement économique et le bien-être de la population. Il nous appartient également de fixer les tarifs de l'énergie pour un usage domestique ou industriel et de différencier les prix afin de permettre à tous les utilisateurs l'approvisionnement à un coût raisonnable.

Si les choix et options en matière énergétique doivent être adaptés aux besoins des entreprises et des centres de recherche qui peuvent nous faire bénéficier de leur savoir-faire sur le marché intérieur et à l'étranger, nous ne pouvons négliger les retombées écologiques des sources énergétiques sur l'environnement.

Enfin, il faut considérer les aspects géo-politiques de manière à assurer l'indépendance énergétique de notre pays par une diversification des approvisionnements.

En mai, lors de la mise en place du nouveau gouvernement, nous avons aussitôt demandé le nouveau plan aux électriciens.

M. Boël estime qu'une réponse devait être fournie rapidement. A ce propos on peut s'interroger sur la lenteur du gouvernement précédent, puisqu'en principe, c'est en 1984 qu'il aurait dû donner son avis sur le plan présenté à cette époque par les électriciens.

Selon la déclaration gouvernementale notre approvisionnement en énergie doit être garanti par une diversification géographique aussi large que possible des sources d'approvisionnement et par la répartition équilibrée entre les différents vecteurs énergétiques.

Nous avons donc été saisis, le 10 octobre, de ce plan qui comporte, à notre demande, 24 scénarios, douze d'entre eux prévoyant la construction d'une huitième centrale nucléaire et douze l'excluant.

Comme le prescrit la loi, ce plan a été confié, pour avis dans les trente jours, au Comité national de l'Energie et au Comité de contrôle de l'électricité et du gaz.

Quelles que soient les solutions envisagées, il est important de trancher, ce que n'a pas fait le gouvernement précédent. Les solutions proposées doivent être claires, nettes et indiquer avec précision la voie à suivre.

Notre position sera arrêtée pour le 9 décembre prochain.

De nombreuses questions ont été posées, surtout à la suite des articles parus avant-hier dans *Le Soir* à propos de l'ONDRAF. Quelles que soient les décisions prises pour la N8, il ne faut pas perdre de vue que les centrales nucléaires tout comme les universités, les centres de recherche et les hôpitaux, produisent des déchets radioactifs. Un réel problème existe donc en matière de traitement, d'entreposage et d'évacuation des déchets, quelle que soit la décision finale.

Ce problème a déjà été évoqué en 1987, lorsque *Le Soir* a très largement énuméré et commenté tous les sites susceptibles d'accueillir ces déchets. Quelques mois plus tard, en septembre de la même année, les 23 sites en question étaient ramenés à cinq. Cette affaire n'a pas suscité de commentaires importants à ce moment-là. Mais plus tard, dans la période pré-électorale, donc manifestement plus suspecte, cet article a refait surface et a entraîné une série de réactions dans la presse. L'information trouvait un intérêt nouveau à la faveur des vacances.

Des études sont menées, depuis un certain temps, monsieur Pataer, bien étayées d'ailleurs par des personnes qui connaissent le problème. Nous disposons maintenant d'un organisme, l'ONDRAF, qui a repris le département Waste du CEN, pour s'en occuper plus particulièrement.

Les techniques de traitement des déchets sont affinées dans des laboratoires et font l'objet d'échanges entre pays. Quant aux techniques d'entreposage et de stockage, elle peuvent être spécifiques à chaque pays.

En Belgique, nous nous sommes spécialisés dans l'étude des couches argileuses. J'ai invité certains parlementaires, bourgmestres de cinq sites concernés, à se rendre à Mol pour un examen de la situation: le bruit courait qu'un stockage de déchets était réalisé à 220 mètres sous terre, dans la couche de l'argile de Boom qui s'étend jusqu'à Mol.

Les recherches ont abouti au constat qu'il n'y a absolument aucun stockage de déchets radioactifs à cet endroit qui est réservé, par priorité, à l'évacuation après 1993 des déchets radioactifs belges en provenance de La Hague où ils sont retraités.

Nous restons, il va de soi, extrêmement attentifs à ce problème.

Je dispose d'une lettre reprenant 17 questions que j'ai moi-même posées à l'ONDRAF qui s'était mis d'accord avec le CEN sur le *Business Plan 2000*. Cette lettre que j'adresse à M. Dutilleul pose la question: quelle somme devra-t-on débours pour permettre d'aboutir à une solution d'ici à l'an 2000?

Dans un communiqué conjoint, M. Claes et moi-même avons posé un certain nombre de questions concernant ce document.

Nous ne prendrons pas de décision avant d'être informé des premières conclusions de l'audit que nous avions demandé préalablement aux deux organismes précités de faire effectuer.

La lettre reprenant ces 17 questions n'est pas encore envoyée, mais elle est prête et je la tiens à votre disposition si vous le souhaitez.

Mon collègue, M. Claes, a déjà répondu à M. Op 't Eynde en ce qui concerne le charbon. Quant à M. Capoen, il m'a interrogé sur la gazéification souterraine.

Je me suis rendu, en son temps, à Thulin avec un groupe de parlementaires pour juger, sur place, de l'avenir de cette méthode. Toutes les études n'ont pas encore abouti, mais elles tendent à démontrer que la gazéification souterraine, en profondeur, ne répond pas, jusqu'à présent, à ce que nous souhaitons.

M. Swaelen reprend la présidence de l'assemblée

On pourrait tenter des essais dans le bassin limbourgeois, mais la grande perméabilité de son sous-sol constitue un élément dissuasif.

Des possibilités s'offrent au niveau du Limbourg hollandais et de l'Allemagne, mais l'Allemagne s'est retirée des études et la CEE assortit son intervention de la nécessité d'avoir des partenaires autres que la Belgique.

On peut donc conclure à ce jour que les recherches entamées n'ont pas donné de résultats satisfaisants.

En ce qui concerne le gaz naturel, nous avons préconisé son utilisation dans une mesure plus importante; il nous apparaît comme une solution éventuelle de remplacement.

Effectivement quand on examine le prix du gaz naturel, au niveau du prix du marché — j'insiste sur cette notion — on se rend compte que l'électricité qui peut être produite par le gaz naturel est une énergie moins coûteuse que celle produite par l'énergie nucléaire.

Par ailleurs, le gaz naturel présente l'énorme avantage de se consumer en ne rejetant pas de soufre, mais du CO₂.

Lorsqu'on examine les problèmes de l'effet de serre — ceux qui s'intéressent à l'environnement le savent — on peut avoir une double crainte, à savoir les rejets soufrés du charbon, d'une part, et ceux de CO₂ pour le gaz naturel, d'autre part.

Dans l'état actuel des choses le gaz est, bien entendu, une énergie intéressante, mais nous devons tenir compte de ce problème très préoccupant et ne pas le négliger à l'avenir. J'ai d'ailleurs fait, à ce sujet, une communication dans une université, mais je ne voudrais pas être trop long ni vous en parler en scientifique.

Quant à l'achat d'électricité à l'étranger, si je suis d'accord avec vous dans nombre de domaines, monsieur Pataer, je considère que cette formule, dans l'état actuel des choses, n'est pas bonne. Nous devons, en effet, essayer d'avoir une indépendance énergétique la plus grande possible, tant au niveau de nos industries qu'à celui de nos centres de recherches, même en supposant — je dis, en supposant, parce que ce n'est pas encore une certitude — que l'Europe arrivera, en 1992, à conclure des accords très importants. Nous ne devons pas nous lier trop étroitement à d'autres pays, même amis ou européens. Je suis très réticent quant à ce que vous avez formulé à ce sujet, monsieur Pataer.

Il est certain que nous devons développer, et nous le faisons, — je l'ai préconisé dernièrement encore via une communication gouvernementale à la RTBF et à la BRT — l'utilisation rationnelle de l'énergie. Des recherches doivent être faites car il existe manifestement, à ce niveau, un créneau extrêmement intéressant, qui échappera au domaine national au mois de janvier, cette matière étant régionalisée.

Je ne néglige pas non plus, bien que ce soit à la limite de mes responsabilités dans l'état actuel des choses, les énergies renouvelables. Certains domaines qui relèveront, dans un proche avenir, de l'autorité régionale, doivent être prospectés. Dans le cadre de l'URE, j'estime que l'énergie renouvelable est une option extrêmement intéressante.

Nous n'en avons pas parlé ici, mais la fusion nucléaire est, à mon avis, une réelle source d'espérance, quoique le temps de son éventuelle utilisation soit reporté à 2040, voire à 2050.

Il est manifeste que, dans l'état actuel de nos connaissances, cela nous permettrait d'avoir, d'abord, une énergie à bon compte

et en abondance, ensuite, si les propos des gens mêlés de près à la fusion nucléaire devaient se confirmer, une énergie dont les rejets pour l'environnement seraient quasi insignifiants. Cette possibilité correspondrait, en tout cas, à un souhait que nous formulons tous.

Monsieur Pataer, au sujet du transport de l'énergie, appelé dans un langage un peu technique, le *common carrier*, je vous informe que les ministres de l'Énergie, qui se réunissent assez fréquemment, ne l'envisagent pas d'un très bon oeil pour l'instant. En effet, chacun a ses réticences ainsi que ses options: les uns prônent le charbon, d'autres la lignite, d'autres encore l'énergie hydro-électrique. La Belgique n'est pas seule à craindre certains projets qui pourraient amener l'énergie nucléaire à meilleur compte, ce qui ne signifie pas que les dangers seraient moindres que ceux liés à la production de notre propre énergie nucléaire. Même des petits pays, proches de notre grand fournisseur que pourrait être la France, sont assez réticents.

Bien entendu, nous sommes extrêmement attentifs à toute la problématique nucléaire. Si un débat devait avoir lieu au Parlement, il serait sans doute très animé car chacun possède une optique très particulière à ce propos. Ainsi, j'ai pu constater que les positions de M. Boël et celles de M. Pataer sont totalement différentes. C'est d'ailleurs tout à fait normal. Chacun a le droit de faire état de ses connaissances, de ses craintes et de ses préoccupations.

Pour l'instant, nous envisageons la situation sans a priori. Cette attitude me paraît sage en attendant l'avis et du Comité de contrôle, et du Comité national de l'énergie. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles du projet de loi.

Daar niemand meer het woord vraagt, is de algemene beraadslaging gesloten en gaan wij over tot de bespreking van de artikelen van het ontwerp van wet.

Persone ne demandant la parole dans la discussion des articles du tableau, je les mets aux voix.

Daar niemand het woord vraagt in de behandeling van de artikelen van de tabel, breng ik deze in stemming.

— Ces articles sont successivement mis aux voix et adoptés. (*Voir document n° 466-1, session 1988-1989, du Sénat.*)

Deze artikelen worden achtereenvolgens in stemming gebracht en aangenomen. (*Zie stuk nr. 466-1, zitting 1988-1989, van de Senaat.*)

M. le Président. — Les articles du projet de loi sont ainsi rédigés:

*Crédits pour les dépenses courantes (Titre Ier),
pour les dépenses de capital (Titre II)
et pour les amortissements de la dette publique (Titre III)*

Article 1er. § 1. Il est ouvert, pour les dépenses du ministère des Affaires économiques afférentes à l'année budgétaire 1988, des crédits s'élevant aux montants ci-après (en millions de francs):

	Crédits dissociés		
	Crédits non dissociés	Crédits d'engagement	Crédits d'ordonnement
TITRE Ier			
Dépenses courantes . . .	47 338,2	—	—
TITRE II			
Dépenses de capital . . .	8 281,3	214,9	442,6
TITRE III			
Amortissement de la Dette publique . . .	600,0	—	—
Totaux . . .	56 219,5	214,9	442,6

Ces crédits sont énumérés aux Titres Ier, II et III du tableau annexé à la présente loi.

§ 2. Les allocations de base qui résultent de la ventilation des crédits entre divisions organiques et programmes d'activités, telles qu'elles sont reprises dans les tableaux de moyens budgétaires du programme justificatif font l'objet d'un suivi comptable.

§ 3. Lorsque la décomposition entre divisions organiques ou programmes est opérée dans les tableaux de moyens budgétaires, le ministre ou le fonctionnaire qu'il délègue à cet effet, peut, dans la limite de chacun des crédits ouverts au tableau de la loi, procéder à une redistribution des allocations de base.

§ 4. Le contrôleur des engagements et la Cour des comptes veillent à ce que les dépenses soient correctement imputées sur les allocations de base et à ce que ces dernières ne soient pas dépassées, compte tenu le cas échéant des redistributions opérées conformément au § 3.

*Kredieten voor de lopende uitgaven (Titel I),
voor de kapitaaluitgaven (Titel II)
en voor de aflossingen van de overheidsschuld (Titel III)*

Artikel 1. § 1. Voor de uitgaven van het ministerie van Economische Zaken voor het begrotingsjaar 1988 worden kredieten geopend ten bedrage van (in miljoenen franken):

	Gesplitste kredieten		
	Niet-gesplitste kredieten	Vastleggingskredieten	Ordonnancerkredieten
TITEL I			
Lopende uitgaven . . .	47 338,2	—	—
TITEL II			
Kapitaaluitgaven . . .	8 281,3	214,9	442,6
TITEL III			
Aflossingen van Overheidsschuld . . .	600,0	—	—
Totaal . . .	56 219,5	214,9	442,6

Die kredieten worden opgesomd omder de Titels I, II en III van de bij deze wet gevoegde tabel.

§ 2. De basisallocaties die voortvloeien uit de ventilatie van de kredieten over organisatieafdelingen en activiteitenprogramma's, zoals ze hernomen worden in de tabellen van de begrotingsmiddelen van het verantwoordingsprogramma, maken het voorwerp uit van een boekhoudkundige opvolging.

§ 3. Wanneer de uitsplitsing tussen organisatieafdelingen of programma's gemaakt wordt in de tabellen van de begrotingsmiddelen, kan de minister of de door hem gedelegeerde ambtenaar, binnen de grens van elk van de kredieten geopend in de wetstabel, overgaan tot een herverdeling van de basisallocaties.

§ 4. De controleur der vastleggingen en het Rekenhof zien erop toe dat de uitgaven op de basisallocaties juist worden aangerekend en zorgen bovendien ervoor dat deze laatste, eventueel rekening houdend met de overeenkomstig § 3 doorgevoerde herverdelingen, niet overschreden worden.

— Adopté.

Aangenomen.

Dispositions particulières relatives aux dépenses courantes

Art. 2. § 1er. Par dérogation à l'article 15 de la loi organique de la Cour des comptes du 29 octobre 1846, des avances de

fonds d'un montant maximum de 25 000 000 de francs peuvent être consenties aux comptables extraordinaires du département.

Au moyen de ces avances, les comptables extraordinaires du département sont autorisés à payer tous les frais de service n'excédant pas 100 000 francs, ainsi que les indemnités de toute nature sur le budget.

§ 2. Les comptables extraordinaires du département chargés du paiement des avances sur frais de mission à l'étranger sont autorisés à consentir aux fonctionnaires envoyés en mission à l'étranger les avances nécessaires, même si ces avances sont supérieures à 100 000 francs.

Bijzondere bepalingen betreffende de lopende uitgaven

Art. 2. § 1. In afwijking van artikel 15 van de organieke wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof mogen geldvoorschotten tot een maximumbedrag van 25 000 000 frank verleend worden aan de buitengewone rekenplichtigen van het departement.

Door middel van deze voorschotten mogen de buitengewone rekenplichtigen van het departement alle dienstkosten tot 100 000 frank betalen, alsmede de vergoedingen van alle aard welke op de begroting verleend worden.

§ 2. Aan de buitengewone rekenplichtigen van het departement belast met de betaling van voorschotten op zendingskosten in het buitenland wordt machtiging gegeven om aan de ambtenaren op zending naar het buitenland de nodige voorschotten te verlenen, zelfs indien deze voorschotten 100 000 frank overtreffen.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 3. Le paiement des allocations de naissance et des indemnités pour frais funéraires s'effectue conformément aux règles établies par l'article 23 de la loi du 15 mai 1846 sur la comptabilité de l'Etat.

Art. 3. De betaling van de geboortetoelagen en van de vergoedingen wegens begrafenis kosten geschiedt volgens de regels vastgesteld door artikel 23 van de wet van 15 mei 1846 op de rijkscomptabiliteit.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 4. Des dépenses relatives à des créances d'années budgétaires antérieures peuvent être imputées sur les articles 12.01, 32.09 et 33.01 du Titre I du tableau annexé à la présente loi.

Art. 4. Op de artikelen 12.01, 32.09 en 33.01 van Titel I van de bij deze wet gevoegde tabel mogen uitgaven aangerekend worden die betrekking hebben op schuldvorderingen van vorige begrotingsjaren.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 5. Des crédits à concurrence de 1 030 100 000 francs peuvent être transférés de l'article 41.01 du Titre I du tableau annexé à la présente loi vers le compte principal de la troisième mission du Fonds de rénovation industrielle — opérations de capital — article 60.04.A.02 du Titre IV.

Art. 5. Vanop artikel 41.01 van Titel I van de bij deze wet gevoegde tabel mogen kredieten ten belope van 1 030 100 000 frank overgeschreven worden naar de hoofdrekening van de derde opdracht van het Fonds voor industriële vernieuwing — kapitaalverrichtingen — artikel 60.04.A.02 van Titel IV.

— Adopté.

Aangenomen.

Dispositions particulières relatives aux dépenses de capital

Art. 6. Des crédits à concurrence de 170 000 000 de francs peuvent être transférés de l'article 81.03 du Titre II du tableau annexé à la présente loi vers le Fonds Eurochemic, article 66.14.B. du Titre IV.

Bijzondere bepalingen betreffende de kapitaaluitgaven

Art. 6. Vanop artikel 81.03 van Titel II van de bij deze wet gevoegde tabel mogen kredieten ten belope van 170 000 000 frank overgeschreven worden naar het Fonds Eurochemic, artikel 66.14.B. van Titel IV.

— Adopté.

Aangenomen.

Section particulière (Titre IV)

Art. 7. Les opérations effectuées sur les fonds spéciaux figurant au Titre IV du tableau joint à la présente loi sont évaluées à 64 904 300 000 francs pour les recettes et à 68 225 500 000 francs pour les dépenses.

Afzonderlijke sectie (Titel IV)

Art. 7. De verrichtingen op de speciale fondsen die voorkomen in Titel IV van de tabel gevoegd bij deze wet worden geraamd op 64 904 300 000 frank voor de ontvangsten en op 68 225 500 000 frank voor de uitgaven.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 8. Sont autorisés à charge:

— De l'article 60.01.A «Fonds d'expansion économique et de reconversion régionale», des engagements d'un montant total de 3 506 800 000 francs, dont 1 623 400 000 francs pour les opérations courantes et 1 883 400 000 francs pour les opérations de capital.

— De l'article 60.03.A «Fonds de solidarité nationale», des engagements d'un montant total de 38 055 600 000 francs, dont 27 856 400 000 francs pour les opérations courantes et 10 199 200 000 francs pour les opérations de capital.

Art. 8. Zijn toegelaten ten laste:

— Van het artikel 60.01.A «Fonds voor de economische expansie en de regionale reconversie», vastleggingen ten belope van een totaalbedrag van 3 506 800 000 frank, waarvan 1 623 400 000 frank in verband met de lopende verrichtingen en 1 883 400 000 frank in verband met de kapitaalverrichtingen.

— Van het artikel 60.03.A «Nationaal Solidariteitsfonds», vastleggingen ten belope van een totaalbedrag van 38 055 600 000 frank, waarvan 27 856 400 000 frank in verband met de lopende verrichtingen en 10 199 200 000 frank in verband met de kapitaalverrichtingen.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 9. A l'article 60.04.A du Titre IV — Fonds de rénovation industrielle (FRI) — des autorisations d'engagement à concurrence de 2 786 000 000 francs sont mises à la disposition du ministre des Affaires économiques, dont 780 600 000 francs pour les opérations courantes et 2 005 400 000 francs pour les opérations de capital répartis comme suit entre les différentes missions FRI:

— Première et deuxième mission: 256 600 000 francs,

Dont pour:

— La Flandre: 152 900 000 francs;

- La Wallonie: 6 200 000 francs;
- Bruxelles: 97 500 000 francs.
- Troisième mission: 1 748 800 000 francs.

En outre, en ce qui concerne les crédits « revolving », des autorisations d'engagement sont accordées pour la première et deuxième mission du Fonds, à concurrence des montants effectivement récupérés depuis le 1er janvier 1986.

Art. 9. Op het artikel 60.04.A van Titel IV — Fonds voor industriële vernieuwing (FIV) — worden aan de minister van Economische Zaken vastleggingsmachtigingen ter beschikking gesteld ten belope van 2 786 000 000 frank waarvan 780 600 000 frank in verband met de lopende verrichtingen en 2 005 400 000 frank in verband met de kapitaalverrichtingen verdeeld als volgt over de onderscheiden FIV-opdrachten:

- Eerste en tweede opdracht: 256 600 000 frank,
Waarvan voor:
 - Vlaanderen: 152 900 000 frank;
 - Wallonië: 6 200 000 frank;
 - Brussel: 97 500 000 frank.
- Derde opdracht: 1 748 800 000 frank.

Bovendien, voor wat de revolvingkredieten betreft, worden voor de eerste en de tweede opdracht vastleggingsmachtigingen toegekend ten belope van de effectief sinds 1 januari 1986 ingevorderde bedragen.

— Adopté.
Aangenomen.

Art. 10. A l'article 66.10.A du Titre IV — Fonds destiné à l'octroi de subventions et d'avances récupérables pour la fabrication de prototypes et pour les recherches de technologie avancée — des autorisations d'engagement d'un montant total de 3 273 000 000 francs sont mises à disposition.

Art. 10. Op het artikel 66.10.A van Titel IV — Fonds bestemd tot het toekennen van subsidies en terugvorderbare voorschotten voor de vervaardiging van prototypes en voor navorsingen inzake gevorderd technologisch onderzoek — worden vastleggingsmachtigingen ter beschikking gesteld voor een totaalbedrag van 3 273 000 000 frank.

— Adopté.
Aangenomen.

Art. 11. A l'article 66.05.A du Titre IV — Fonds spécial destiné à couvrir les frais de fonctionnement généralement quelconques du Centre de traitement de l'information — Service des études et de la documentation — des autorisations d'engagement d'un montant total de 256 300 000 francs sont mises à disposition.

Art. 11. Op het artikel 66.05.A van Titel IV — Speciaal fonds bestemd tot dekking van allerhande werkingskosten van het centrum voor informatieverwerking — Dienst studiën en documentatie — worden vastleggingsmachtigingen ter beschikking gesteld voor een totaalbedrag van 256 300 000 frank.

— Adopté.
Aangenomen.

Art. 12. A l'article 66.03.A du Titre IV — Fonds d'aide à l'industrie charbonnière en conformité avec le § 26 des conventions transitoires annexées au traité instituant la Communauté européenne du charbon et de l'acier — des autorisations d'engagement d'un montant total de 3 000 000 francs sont mises à disposition.

Art. 12. Op het artikel 66.03.A van Titel IV — Fonds tot hulpverlening aan de steenkolen nijverheid overeenkomstig § 26 der overgangsbepalingen gevoegd bij het verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor kolen en staal — worden

vastleggingsmachtigingen ter beschikking gesteld voor een totaalbedrag van 3 000 000 frank.

— Adopté
Aangenomen

Art. 13. Moyennant l'autorisation du Comité ministériel de coordination économique et sociale, le ministre des Affaires économiques peut disposer, en ce qui concerne l'article 60.01.A — Titre IV, des crédits prévus, à toutes fins utiles, dans le cadre de la politique sociale, économique et régionale du gouvernement, quelle que soit la nature des dépenses à prendre en charge.

Art. 13. Met toestemming van het Ministerieel Comité voor economische en sociale coördinatie mag de minister van Economische Zaken inzake artikel 60.01.A — Titel IV, beschikken over de kredieten die zijn uitgetrokken tot al wat dienen kan in het raam van het sociaal, economisch en regionaal beleid van de regering, ongeacht de aard van de ten laste te nemen uitgaven.

— Adopté
Aangenomen

Art. 14. Moyennant l'accord préalable du ministre du Budget, les soldes disponibles à l'article 66.08.A — Titre IV — et à l'article 66.09.A — Titre IV — peuvent être transférés par arrêté royal délibéré en Conseil des ministres, à l'article 60.04.A — Titre IV — à un compte spécial pour la région concernée au profit du volet reconversion.

Art. 14. Mits het voorafgaand akkoord van de minister van Begroting mogen de beschikbare saldi van de artikelen 66.08.A — Titel IV — en 66.09.A — Titel IV — overgeschreven worden bij wege van een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit, naar het artikel 60.04.A — Titel IV — op een voor het betrokken gewest bijzondere rekening ten behoeve van het reconversiebeleid.

— Adopté
Aangenomen

Art. 15. Tout engagement à prendre, en vertu des articles 10, 11, 12, 13 et 14 de la présente loi, est soumis au visa du contrôleur des engagements et à la Cour des comptes.

Avant le dix de chaque mois, le contrôleur des engagements transmet à la Cour des comptes, avec les documents justificatifs, un relevé établi en trois exemplaires et mentionnant, d'une part, le montant des engagements visés au cours du mois écoulé et, d'autre part, le montant des engagements visés depuis le début de l'année.

Art. 15. Elke verbintenis aan te gaan krachtens de artikelen 10, 11, 12, 13 en 14 van deze wet, wordt onderworpen aan het visum van de controleur der vastleggingen en aan het Rekenhof.

Voor de tiende van iedere maand legt de controleur van de vastleggingen aan het Rekenhof een in drievoud opgemaakte lijst met de verantwoordingsstukken voor, die eensdeels het bedrag vermeldt van de vastleggingen die tijdens de afgelopen maand geïndiceerd werden en anderdeels het bedrag aangeeft van de vastleggingen die geïndiceerd werden sinds het begin van het jaar.

— Adopté
Aangenomen

Art. 16. Le mode de disposition des avoirs mentionnés aux fonds et comptes inscrits au Titre IV du tableau annexé à la présente loi est indiqué en regard du numéro de l'article se rapportant à chacun d'eux.

Les fonds dont les dépenses sont soumises au visa de la Cour des comptes sont désignés par l'indice A.

Les fonds et comptes sur lesquels il est disposé à l'intervention du ministre des Finances sont désignés par l'indice B.

Les fonds et comptes sur lesquels il est disposé directement par les comptables qui ont opéré les recettes sont désignés par l'indice C.

Art. 16. De wijze van beschikking over het tegoed vermeld voor de fondsen en rekeningen ingeschreven in Titel IV van de tabel gevoegd bij deze wet, wordt aangeduid naast het nummer van het artikel dat betrekking heeft op elk dezer.

De fondsen waarvan de uitgaven aan het visum van het Rekenhof worden voorgelegd, worden door het teken A aangeduid.

De fondsen en rekeningen waarop door tussenkomst van de minister van Financiën wordt beschikt worden door het teken B aangeduid.

De fondsen en rekeningen waarop rechtstreeks wordt beschikt door de rekenplichtigen die de ontvangsten hebben gedaan worden door het teken C aangeduid.

— Adopté

Aangenomen

TITRE VII. — *Organismes d'intérêt public (Titre VII)*

Art. 17. Est approuvé le budget du Fonds d'avances pour la réparation des dommages provoqués par les prises et pompages d'eau souterraine pour l'année 1988, tel qu'il est annexé à la présente loi. Ce budget s'élève à 2 600 000 francs pour les recettes et à 4 553 000 francs pour les dépenses.

TITEL VII. — *Instellingen van openbaar nut (Titel VII)*

Art. 17. Wordt goedgekeurd de begroting van het Voorschottenfonds voor schadeloosstelling voor schade veroorzaakt door het winnen en pompen van grondwater voor het jaar 1988, zoals zij bij deze wet is gevoegd. Die begroting belooft 2 600 000 frank voor de ontvangsten en 4 553 000 frank voor de uitgaven.

— Adopté

Aangenomen

M. le Président. — Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble du projet de loi.

Wij stemmen later over het ontwerp van wet in zijn geheel.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

ORDRE DES TRAVAUX

De Voorzitter. — Dames en heren, de commissie voor de Parlementaire Werkzaamheden stelt voor de derde week van november volgende agenda voor:

Woensdag, 16 november 1988

's Ochtends te 10 uur,

's Namiddags te 14 uur,

's Avonds te 19 uur.

1. Ontwerp van wet houdende de begroting van Pensioenen voor het begrotingsjaar 1988;

2. Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Financiën voor het begrotingsjaar 1988;

3. Ontwerp van wet houdende de begrotingen van het ministerie van Onderwijs voor 1988;

4. Andere ontwerpen van wet waarover verslag zou zijn uitgebracht.

Donderdag, 17 november 1988

's Ochtends te 10 uur,

's Namiddags te 15 uur.

1. Inoverwegingneming van voorstellen;

2. Hervatting van de agenda van de vergaderingen van woensdag;

3. Eventuele mondelinge vragen;

4. Eventuele interpellaties.

Te 16 uur: Naamstemmingen over het geheel van de afgehandelde ontwerpen van wet.

De vergadering zal vervolgens worden gesloten met het oog op de huldiging te 17 uur van verscheidene senatoren ter gelegenheid van hun 20-jarig parlementair mandaat.

Eventueel vrijdag, 18 november 1988, te 14 uur.

Hervatting van de agenda van de vergaderingen van donderdag.

La commission du Travail parlementaire vous propose l'ordre du jour suivant pour la troisième semaine de novembre:

Mercredi 16 novembre 1988

Le matin à 10 heures,

L'après-midi à 14 heures,

Le soir à 19 heures.

1. Projet de loi contenant le budget des Pensions pour l'année budgétaire 1988;

2. Projet de loi contenant le budget du ministère des Finances pour l'année budgétaire 1988;

3. Projet de loi contenant les budgets du ministère de l'Éducation nationale pour l'année budgétaire 1988;

4. Autres projets de loi dont le rapport serait terminé.

Jeudi 17 novembre 1988

Le matin à 10 heures,

L'après-midi à 15 heures.

1. Prise en considération de propositions;

2. Reprise de l'ordre du jour des séances de mercredi;

3. Eventuellement, questions orales;

4. Eventuellement, interpellations.

A 16 heures: Votes nominatifs sur l'ensemble des projets de loi dont la discussion est terminée.

La séance sera ensuite levée en vue de l'hommage qui sera rendu, à 17 heures, à plusieurs sénateurs à l'occasion de leur vingt années de mandat parlementaire.

Eventuellement, vendredi 18 novembre 1988 à 14 heures:

Reprise de l'ordre du jour des séances de jeudi.

Le Sénat est-il d'accord sur cette proposition d'ordre du jour?

Is de Senaat het eens met deze regeling van onze werkzaamheden? (*Instemming.*)

Il en est ainsi décidé.

Dan is hiertoe besloten.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER LUYTEN AAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE BETREKKINGEN EN AAN DE MINISTER VAN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING OVER «DE HONGERSNOOD IN ZUID-SOEDAN»

QUESTION ORALE DE M. LUYTEN AU MINISTRE DES RELATIONS EXTERIEURES ET AU MINISTRE DE LA COOPERATION AU DEVELOPPEMENT SUR «LA FAMINE DANS LE SUD DU SOUDAN»

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Luyten voor het stellen van een mondelinge vraag aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen en aan de minister van Ontwikkelingssamenwerking over «de hongersnood in Zuid-Soedan».

De heer Luyten. — Mijnheer de Voorzitter, in deze mondelinge vraag plaats ik mijn droefheid over de hongersnood in Zuid-Soedan tegenover de internationale vreugde over de walvissenredding.

Met een tiental senatoren was ik aanwezig op vrijdag 28 oktober voor een reeks interpellaties, waarvan het ene onderwerp al wat meer hartverheffend of humaner was dan het andere voor de luisterende collega's, waartoe ik naar goede gewoonte behoorde. Van al deze boeiende dingen werd mijn aandacht echter brutaal afgeleid en mijn hart geschokt, toen ik in een Brusselse Nederlandstalige neutrale krant op de voorpagina onder een foto de triomfkreten las over de twee uit het poolijs geredde walvissen. Mercantiël werd er bijgevoegd dat de reddingsoperatie al zo'n veertig miljoen frank kostte — Russen en Amerikanen werkten er samen. Op pagina 8 van een katholieke Franstalige krant stond « Dieu soit loué, elles sont libres », het ging ook over die walvissen.

Op dezelfde pagina schreef men onderaan in een hoekje over de dramatische toestanden in Zuid-Soedan: « Koers tegen het uurwerk. 100 000 mensen uit de stad Yei en vluchtelingen van de Dinka-stam dreigen in de kortste tijd van honger om te komen. » Het naast elkaar leggen van deze « walvis-wereldsolidariteit » en de mensentragedie in Soedan gaven mij die hartshok en brengen mij tot de volgende vragen:

Ten eerste, wat doet men op internationaal-politiek vlak om deze ramp te voorkomen?

Ten tweede, welk aandeel neemt ons land daarin?

Ten derde, wat doet men concreet op internationaal vlak om deze mensen materieel bij te staan?

Ten vierde, welke materiële en financiële bijstand leveren wij hierin?

De Voorzitter. — Het woord is aan minister André Geens.

De heer A. Geens, minister van Ontwikkelingssamenwerking. — Mijnheer de Voorzitter, ik zal trachten zo compleet mogelijk te antwoorden op de vraag van de heer Luyten.

De internationale hulpverlening aan de getroffen Dinka-bevolking in Zuid-Soedan wordt bemoeilijkt, zowel door de regering in Khartoem als door de guerilla van het SPLA, het Soedanese Volksbevrijdingsleger, dat strijdt voor autonomie voor het christelijke en animistische zuiden ten opzichte van het islamitische noorden. De SPLA-guerilla beschiet voedseltransporten, omdat zij vermoedt dat deze misbruikt worden als dekmantel voor aanvoer voor het leger, terwijl de regering de hulp aan de getroffen hindert met als argument dat het voedsel naar het SPLA gaat. Tientallen Keniase vrachtwagens, waarvan sommige al in februari aan hun reis naar Zuid-Soedan begonnen, zitten daar al maanden vast. Acht Keniase chauffeurs kwamen in september bij aanvallen van het SPLA om het leven. Het SPLA heeft tevens vrachtvliegtuigen beschoten die op de luchthaven van Juba landden.

In het midden van oktober gaf de Soedanese regering toestemming voor het instellen van een luchtbrug voor hulpverlening aan de slachtoffers van de burgeroorlog en de hongersnood. De bedoeling is dat er twaalf vluchten per dag worden uitgevoerd, maar tot nu toe kunnen alleen de mensen die naar de randgebieden van de zwaarst getroffen streken komen worden bereikt, omdat de toestemming van de regering alleen geldt voor de steden waar de overheid het voor het zeggen heeft.

Intussen heeft de Soedanese regering een aantal keren geweigerd om hulporganisaties, die toelating vragen om de beide getroffen kampen in de burgeroorlog hulp te geven, in het zuiden toe te laten. Het Internationale Rode Kruis kreeg wel groen licht van de regering om acties in het zuidelijk oorlogsgebied te ondernemen, zowel aan de kant van het SPLA als aan regeringskant, maar het SPLA schijnt het niet eens te zijn met de voorwaarden.

Het Wereldvoedselprogramma van de Verenigde Naties wil een luchtbrug openen op het Zuidsoedanese Juba om 1 500 ton voedsel af te leveren in deze hongerende stad, waarvoor de enige

andere toevormogelijkheid het transport over de weg vanuit Oeganda is.

De algemene UNO-vergadering heeft in het midden van oktober beslist om 40 miljoen dollar in te zamelen voor de hulp aan Soedan. Het nieuwe hulpverleningsproject, een samenwerkingsverband van de Verenigde Naties, particuliere organisaties en de Soedanese regering, zal zich aanvankelijk richten tot vier nederzettingen in zuidelijk Kordofan: met name Abyei, El-Meiram, Babanusa en El-Muglad. Gevreest wordt dat de voedseltransporten de steden Wau en Aweil, in de provincie Bahr El Ghazal, die al twee jaar van de buitenwereld afgesneden zijn, niet zullen kunnen bereiken.

Het Hoog Commissariaat voor de vluchtelingen van de Verenigde Naties poogt ondertussen om de Oegandese vluchtelingen die in de periode 1980 tot 1983 naar het zuiden van Soedan zijn gevlucht, terug te zenden naar hun land nu de situatie in Oeganda stabiel is. Geschat wordt dat 300 000 Dinkas hun toevlucht hebben gezocht in Ethiopië.

De Belgische spoedhulp aan Soedan, die reeds in augustus werd toegekend en met een C130 van de luchtmacht ter plekke werd gebracht, belooft tot nu toe 4 miljoen frank.

In het kader van de Europese Gemeenschap heeft België zijn bezorgdheid laten blijken over de moeilijkheden inzake de hulpverlening op het terrein in Soedan.

Ik hoop, mijnheer de Voorzitter, hiermede op de vier vragen te hebben geantwoord.

MEDEDELING VAN DE VOORZITTER

COMMUNICATION DE M. LE PRESIDENT

De Voorzitter. — Er werden geen opmerkingen gemaakt betreffende de inoverwegingneming van de voorstellen van wet waarvan sprake bij het begin van onze vergadering. Ik veronderstel dus dat de Senaat het eens is met de voorstellen van het bureau.

Aucune observation n'ayant été formulée quant à la prise en considération des propositions de loi dont il a été question au début de la séance, puis-je considérer qu'elles sont renvoyées aux diverses commissions compétentes? (*Assentiment.*)

Dan zijn de voorstellen van wet in overweging genomen en naar de aangeduide commissies verwezen.

Ces propositions de loi sont donc prises en considération et renvoyées aux commissions indiquées.

De lijst van die voorstellen van wet, met opgave van de commissies waarnaar ze zijn verwezen, zal als bijlage bij de *Parlementaire Handelingen* van heden verschijnen.

La liste de ces propositions de loi, avec indication des commissions auxquelles elles sont renvoyées, paraîtra en annexe aux *Annales parlementaires* de la présente séance.

VOORSTELLEN VAN WET — PROPOSITIONS DE LOI

Indiening — Dépôt

De Voorzitter. — De volgende voorstellen van wet werden ingediend:

1° Door de heer Aerts, tot wijziging van de artikelen 185, 328, 329 en 330 van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de tijdelijke aanwervingen op grond van arbeidsovereenkomsten, de opdrachten en de toevoegingen als griffier;

Les propositions de loi ci-après ont été déposées:

1° Par M. Aerts, modifiant les articles 185, 328, 329 et 330 du Code judiciaire relatifs aux recrutements temporaires sur la base de contrats de travail, aux délégations et aux commissions d'office en qualité de greffier;

2° Door de heer Lenfant, houdende verbod op de reclame voor tabak en op de verkoop van tabaksprodukten aan jongeren beneden 16 jaar;

2° Par M. Lenfant, interdisant la publicité pour le tabac et la vente des produits du tabac aux personnes de moins de 16 ans;

3° Door de heer Blanpain:

a) Tot afschaffing van de stempelcontrole en van de sociale-zekerheidskaart;

b) Tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van het rijkswachtpersoneel;

c) Tot wijziging van de wet van 28 april 1953 betreffende de inrichting van het hoger onderwijs in de rijksuniversiteiten;

d) Houdende goedkeuring van het verdrag tegen folteringen en andere wrede, onmenselijke of vernederende straffen of behandelingen, aangenomen in het kader van de Verenigde Naties op 10 december 1984;

e) Houdende goedkeuring van het Europees Verdrag ter voorkoming van foltering en onmenselijke of ontorende straffen of behandelingen, aangenomen door de Raad van Europa op 26 november 1987 te Straatsburg;

f) Houdende goedkeuring van het facultatief protocol behorend bij het internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, aangenomen in het kader van de Verenigde Naties;

g) Houdende goedkeuring van het zesde protocol bij het Europees Verdrag ter bescherming van de rechten van de mens betreffende de afschaffing van de doodstraf, aangenomen in de Raad van Europa op 28 april 1983.

3° Par M. Blanpain:

a) Visant à supprimer le contrôle des chômeurs et la carte de sécurité sociale;

b) Organisant les relations entre les autorités publiques et les syndicats du personnel de la gendarmerie;

c) Modifiant la loi du 28 avril 1953 sur l'organisation de l'enseignement supérieur dans les universités de l'Etat;

d) Approuvant la convention contre la torture et autres peines ou traitements cruels, inhumains ou dégradants, adoptée dans le cadre des Nations Unies le 10 décembre 1984;

e) Approuvant la Convention européenne pour la prévention de la torture et des peines ou traitements inhumains ou dégradants, adoptée par le Conseil de l'Europe le 26 novembre 1987 à Strasbourg;

f) Approuvant le protocole facultatif se rapportant au Pacte international relatif aux droits civils et politiques, adopté dans le cadre des Nations Unies;

g) Approuvant le protocole n° 6 à la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales concernant l'abolition de la peine de mort, adopté par le Conseil de l'Europe le 28 avril 1983.

Deze voorstellen van wet zullen worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Ces propositions de loi seront traduites, imprimées et distribuées.

Er zal later over hun inoverwegingneming worden beslist.

Il sera statué ultérieurement sur leur prise en considération.

INTERPELLATIE — INTERPELLATION

Verzoek — Demande

De Voorzitter. — De heer Gryp wenst de Eerste minister, de Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen, de minister van Buitenlandse Betrekkingen en de staatssecretaris voor Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie te interpellieren over « het overvliegen van plutonium naar Japan boven en in de nabijheid van Europees en Belgisch grondgebied ».

nium naar Japan boven en in de nabijheid van Europees en Belgisch grondgebied ».

M. Gryp désire interpellier le Premier ministre, le Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Réformes institutionnelles, le ministre des Relations extérieures et le secrétaire d'Etat à l'Environnement et à l'Emancipation sociale sur « le transport de plutonium à destination du Japon, effectué par avion volant au-dessus et à proximité du territoire de l'Europe et de la Belgique ».

De datum van deze interpellatie zal later worden bepaald.

La date de cette interpellation sera fixée ultérieurement.

De Voorzitter. — Dames en heren, ik stel u voor onze werkzaamheden te onderbreken.

Je vous propose d'interrompre ici nos travaux. (*Assentiment.*)

De Senaat vergadert opnieuw vanavond om 19 uur 15.

Le Sénat se réunira ce soir à 19 heures 15.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(*De vergadering wordt gesloten te 18 h 20 m.*)

(*La séance est levée à 18 h 20 m.*)

BIJLAGE — ANNEXE

Inoverwegingneming — Prise en considération

Lijst van de in overweging genomen voorstellen van wet:

Liste des propositions de loi prises en considération:

Tot wijziging van artikel 101 van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn (van de heer Arts);

Modifiant l'article 101 de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale (de M. Arts);

— Verwezen naar de commissie voor de Volksgezondheid en het Leefmilieu.

Renvoi à la commission de la Santé publique et de l'Environnement.

Tot organisatie van het geïntegreerd buitengewoon onderwijs (van de heer Duquesne);

Organisant un enseignement spécial intégré (de M. Duquesne);

— Verwezen naar de commissie voor het Onderwijs en de Wetenschap.

Renvoi à la commission de l'Enseignement et de la Science.

Waarbij de bepalingen van de wet van 21 februari 1985 tot hervorming van het bedrijfsrevisoraat uitgebreid worden tot het gesubsidieerd onderwijs (van de heer Moureaux c.s.);

Etendant à l'enseignement subsidié les dispositions de la loi du 21 février 1985 relative à la réforme du revisorat d'entreprises (de M. Moureaux et consorts);

— Verwezen naar de commissie voor de Economische Aangelegenheden.

Renvoi de la commission de l'Economie.

Tot uniformisering van de toegankelijkheid van de griffies van de afdelingen in de politierechtbanken (van de heren Arts en Aerts);

Uniformisant l'accessibilité des greffes dans les sections des tribunaux de police (de MM. Arts et Aerts);

— Verwezen naar de commissie voor de Justitie.

Renvoi à la commission de la Justice.